

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

SVERIGE 15:—
NORGE 15:—
DANMARK 15:—

MAJ 4/5 · 91

Sommarens stora utställning på Läckö slott ägnas vår kungliga dynasti, Bernadotterna.

Två montrar kommer att visa medaljer ur HM Konungens och Kungl Myntkabinettets samlingar. Här LP Lundgrens vid Kongl Myntet slagna medalj över Karl XIV Johan och Desideria med barn och barnbarn på frånsidan.

Silverex. i Kungl Myntkabinettet. Se sid 119. Foto Nils Lagergren, ATA.

Hur Karl II:s älskarinna blev Moder Svea	sid 92
---	---------------

Vikingatida myntskatt från Jämtland	sid 96
--	---------------

Kotiljongsmärken vid dans och fest	sid 100
---	----------------

Kolbjørn Skaares 60-årsmedalj	sid 116
--------------------------------------	----------------

Göteborgs Allmänna Velocipedklubb

Cykelsporten har långa traditioner i Göteborg. Den första svenska klubben med fastare organisation var Göteborgs Velocipedklubb som stiftades 11 maj 1882. Den var emellertid endast ett sällskap för utflykter och nöje med "ändamål att väcka dittills för velocipedridt saknade sympatier och att genom närmare sammanslutning av velocipedryttare anordna gemensamma ridter och i öfrigt verka för denna praktiska och vackra idrotts utövande." Samma inställning präglade under de första åren även de under 1880-talet i andra städer stiftade cykelföreningarna, av vilka de äldsta var Stockholms Velocipedförening (1884), Stockholms Bicycleklubb (1885), Malmö Velocipedklubb (1886) osv. Den första cykeltävlingen i Sverige anordnades 21 september 1886 av Göteborgs Velocipedklubb i Slottsskogen på distanserna 1/2 och 1 engelsk mil. Göteborgs Allmänna Velocipedklubb stiftades 1897 och lyckades bra vid många tävlingar. Deltagande i tävlingar var nämligen klubbens ursprung-

liga inriktning. Tävlingar anordnades ofta på Idrottsplatsen, där nu Ullevi ligger. År 1907 omlades velocipedbanan på Idrottsplatsen och fick nu doserade kurvor. Velodromen revs 1913 för att lämna plats för Ullevi.

Göteborgs Allmänna Velocipedklubb lät redan från början tillverka en medalj som skulle kunna användas som prismedalj. Den är präglad i brons och mäter 35 mm; upptill finns en ögla.

Åtsidan visar i mitten ett bevingat hjul med en pil skjuten rakt igenom.

Ovanför hjulet finns en krönt vapensköld. På skölden finns initialerna GAVK. Omskriften lyder: GÖTEBORGS ALLMÄNNA VELOCIPEDKLUBB 1897.

Frånsidan visar en lagerkrans med mittpartiet helt plant (troligen plats för namn). Konstnären är okänd. Den avbildade medaljen tillhör Kungl. Myntkabinettet (inv. nr 22 646).

*Trevlig cykelsommar
önskar
Ian Wiséhn*

Medalj präglad för Göteborgs Allmänna Velocipedklubb 1897.
Foto: Gabriel Hildebrand, RIK-foto.

ULF NORDLINDS MYNTHANDEL AB

Nybrogatan 36 • Box 5132, 102 43 Stockholm
Telefon 08-662 62 61

KÖPER • SÄLJER • VÄRDERAR
MYNT • SEDLAR • MEDALJER
ORDNAR

Numismatisk litteratur

Medlem av Sveriges Mynthandlares Förening

KÖPER • SÄLJER VÄRDERAR AUKTIONERAR

Antikören
Stureplatsen 1
S-411 39 Göteborg
☎ 031-183960

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ORGAN FÖR SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Sandhamnsgatan 50A, n.b.
115 28 Stockholm
Telefon 08 - 667 55 98
(tisdag - fredag kl 1000 - 13.00)
Svensk Numismatisk Tidskrift:
Postgiro 15 00 07 - 3
Bankgiro 219 - 0502
Svenska Handelsbanken
SNT utkommer den 1
i månaderna februari - maj och
september - december
Prenumeration: helår 100:—

ANSVARIG UTGIVARE
Ian Wiséhn

REDAKTION
Monica Golabiewski Lannby
Kjell Holmberg (annonsering)
Manuskriptgranskning:
Lars O. Lagerqvist
Redaktionssekreterare:
Margareta Klasén
(adress och telefon se ovan!)

ANNONSER
Bokning
Tel 0292 - 303 45 kvällstid o helger

Annonsspriser:

2 sidor (mittuppslag)	2 000:—
2:a omslagssidan	1 450:—
omslaget 4:e sida	1 800:—
1/1 sida (151×214 mm)	1 200:—
2/3 sida (99×214 mm)	850:—
1/2 sida (151×105 mm)	650:—
1/3 sida (47×214 mm)	450:—
1/4 sida (72×105 mm)	350:—
1/6 sida (47×105 mm)	250:—
1/12 sida (47×50 mm)	150:—

Sista materialdag:
Den 1:a i månaden
före utgivning
Heloriginalt alt manus och
gärna skiss.
Sändes till SNT,
adress enl ovan.

*Annonser som ej är förenliga
med SNF:s, FIDEM:s och
AINP:s etik
kommer att avböjas*

Tryck:
Masterprint Sätteri & Tryckeri AB
ISSN 0283-071X

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Vårprogrammet 1991

Om ej annat anges, hålls mötena kl 18.30 på Sandhamnsgatan 50 A (Föreningens nya lokaler, tag buss nr 41 till Rökubbsgatan eller T-bana till Gärdet).

- Maj 3 Årsmöte i Stockholm.
kl 17 Samling i Kungl Myntkabinettet, där vi får en visning av utställningen "LAGOM" - till 200-årsminnet av Johann Carl Hedlinger.
kl 18 Årsmötesförhandlingar i Hörsalen
kl 19 Middag i Café Sleipner, Historiska museets restaurang. Obligatorisk anmälan till middagen senast 26 april till kansliet. Pris ca 200:—.
Dagen efter ägnas åt museibesök i Stockholm.
- Juni 1 Utflykt till Adelsö-Björkö (Birka). Obs helt dagsprogram med guidning. Kl 9.05 avgår bilfärja Munsö - Adelsö. För den som ej har egen bil går det att anordna samåkning. Meddela kansliet. (Den som endast vill se Birka tar färjan från stadshuskajen 10.00.) Ankomst Adelsö 11.55, därefter till Björkö. Pris 53:— t.o.r. Från Björkö till Adelsö och Stockholm 14.55. Medtag matsäck!

OBS!

SNF:s höstauction blir av trots allt,
men i oktober!

Meddelandet i SNT nr 3 (sista sidan)
gäller alltså inte!

*Redaktionen önskar alla läsare
EN TREVLIG SOMMAR!*

Nästa nummer utkommer i september.

SNF:s kansli

har postadress:
Sandhamnsgatan 50 A nb
115 28 Stockholm.
Telefontid tisdag - fredag 10-13,
tel 08-667 55 98.

Besökstid 10.30-13.00 tisd - fred.

Semesterstängd:
midsommar - 1 sept samt jul- och
nyårshelgerna.

Adressändring?

**Använd postens
adressändringsblankett,
som Du sänder till:**

Svenska
Numismatiska Föreningen
Östermalmsgatan 81
114 50 STOCKHOLM

Hur Karl II:s älskarinna blev Moder Svea

Av Erik Gamby

Den 25 februari 1667 kom sekreteraren i engelska amiralitetet, Samuel Pepys, in i en guldsmedsbutik i London. Man visade honom där en nyligen utgiven medalj, som var till salu i butiken. Den var präglad i London av den holländske mynt- och medaljgravören Jan Roettier, som sedan många år var anställd vid det engelska myntverket. Medaljen var slagen till minnet av freden i Breda, som senare på året avslutade det 1665–67 pågående kriget med Nederländerna, och som fick till resultat att England behöll sina nordamerikanska besittningar. Medaljen, som präglats i guld och silver, har på åtsidan den engelske kungen Karl II:s porträttbild och på framsidan en personifikation av Britannia, en sittande kvinna med spjut och vapensköld.¹ Det som särskilt tilldrog sig Pepys' uppmärksamhet var Britannia-bilden. Han igenkände nämligen i bildens ansikte kung Karl II:s älskarinna Frances Teresa Stuart.

Frances Stuart föddes 1648 som dotter till en engelsk läkare, vilken vid Cromwells revolution gick i exil till Frankrike.² Fadern, som hade goda kontakter med änkedrottningen Henrietta Maria, gav Frances Stuart en värdad fransk uppfostran. Härigenom och på grund av sin uppseendeväckande skönhet kom hon att spela en roll vid det engelska exilhovet i Paris och fick en inflytelserik beskyddare i Karl I:s änkedrottning. Den franske kungen Ludvig XIV kastade sina ögon på den vackra engelskan, La Belle Stuart, som hon kallades, och hade planer på att göra henne till sin älskarinna. Änkedrottningen Henrietta hade emellertid andra planer med henne, och efter restaurationen 1660, då sonen Karl II återvände till England och kort därefter ingick äktenskap med Catharina av Braganza, skickades Frances Stuart till London för att bli hovfröken hos den engelska drottningen. Redan 1663 tycks hon ha blivit Karl II:s älskarinna, och under de följande åren visade hon sig öppet i kungens sällskap.

Pepys beskriver i sin bekanta dagbok Frances Stuart som den vackraste kvinna han någonsin sett, "hatten på sned med röd plym, vackra ögon och

1. Medaljen över freden i Breda. *Medallic Illustrations. Pl LIV:3.*

elegant figur". Han hade många tillfällen att se henne, och när man visade honom medaljen över freden i Breda var det ingen svårighet för honom att igenkänna hennes ansikte på bilden av Britannia: "there is Mrs. Stuart's face as well as ever I saw in my whole life, I think, and a pretty thing it is, that he should chose her face to represent Britannia by"³.

Frances Stuart hade utom kungen en lång rad älskare och beundrare, bland andra medaljgravören Jan Roettier, vilken – får man anta – svärmade för henne på avstånd men likväl tillräckligt nära för att kunna gravera hennes porträtt. Uppslaget att låta henne personifiera Britannia torde likväl ha kommit från kungen själv. I januari 1667 hade Frances Stuart fått

giftermålsanbud från en av Englands mest prominenta adelsmän, hertigen Charles Stuart av Richmond och Lennox, och inför utsikterna att därigenom förlora henne umgicks kung Karl med planer på skilsmässa för att kunna göra Frances till sin nya drottning. Antagligen är det i samband därmed som kungen har låtit Roettier ge Britanniabilden Frances Stuarts drag. Kungens planer korsades emellertid av hertigen, som redan i mars 1667 enleverade Frances Stuart från hovet och i hemlighet lät viga sig vid henne. Karl II, som därigenom såg sina skilsmässoplaner grusade, blev utom sig av raseri. Frances Stuart sände tillbaka de juveler hon fått av kungen, men drottning Catharina uppträdde som medlare, och 1668 återvände

2. Medalj över Frances Stuart. *Medallic Illustrations, Pl LIV:1.*
1-2 reprofoto Fritz Engström, KMK.

Frances Stuart till hovet. Samma år drabbades hon av smittkoppor, vilket gjorde slut på hennes forna skönhet. Hon återvann emellertid kungens förtroende, och hertig Charles sändes ur landet, först till Skottland och därefter som ambassadör till Danmark, där han dog 1672. Frances Stuart stannade kvar vid det engelska hovet, men drottning blev hon aldrig. Hon dog i London år 1702 och begrovs i Westminster Abbey.

Britanniabilden på 1667 års Breda-medalj var inte den första i sitt slag. Redan 1662 graverade Jan Rottier samma motiv på provmynt till halfpenny och farthing⁴, men det skulle dröja ända till 1672 innan Britanniabilden användes på kursrande mynt, då på kopparmynt som präglades av blindmynt från Falu koppargruva⁵. Urtypen för Britannia är emellertid betydligt äldre. Den förekommer nämligen redan på kopparmynt, som under den romerske kejsaren Hadrianus präglades åren 119, och 134 e Kr för den romerska provinsen Britannia samt på en kopparmedalj för kejsar Commodus år 185 e Kr⁶.

3. Sedel med Sveabild från 1890-talet. Foto Nils Rogergren, ATA.

4. 1 000 kr sedel med Sveabild från 1952. Foto ATA.

I början av år 1667 befann sig den svenske mynt- och medaljgravören Arvid Karlsteen på studiebesök i England och var därvid elev till Jan Roettier⁷. Vid detta tillfälle har han förmodligen förvärvat Roettierts medalj över freden i Breda. Den fanns nämligen i den medaljsamling som Karlsteen innehade vid sin död 1718 och som sedan såldes genom lotteri i Stockholm⁸. Britanniabilden på denna medalj har kopierats vid graveringen av det 1716 utgivna mynttecknet *Publica fide*, vilket härigenom sannolikt bör inträngas i Karlsteens produktion, fast det inte bär någon gravörsignatur. Bilden på *Publica fide* har sedan dess i Sverige uppfattats som en personifikation av Sverige, "Moder Svea", och har som sådan använts framför allt på sedelmyntet, där Sveabilden först förekommer på Riksbankens transportsedlar (i vitstämp-larna) från 1747 och därefter tillsammans med den gamla lejonsymbolen på 1830-talets sedlar samt slutligen på 1890-talets sedeltyper⁹.

Från mitten av 1900-talet har Svea-gestalten utformats enligt den modernare konstuppfattningens intentioner. Det götiska inslaget i Sveabegreppet,

5. *Publica fide* på nödmyntet 1716. Kungl Myntkabinettet. Skala 2:1. Foto ATA.

som ville påminna om stormaktstidens vapenbragder, har förflyktigats till egenkännlighet. Att så har skett är kanske i överensstämmelse med vår historielösa tid. Många nitälskande vänner av fäderneslandets traditioner från forntida dar skulle kanske annars förfasa sig över att behöva identifiera Moder Svea med en kunglig mätress i ett fjärran land.

Noter:

1. *Medallic Illustrations of the History of Great Britain and Ireland*. London 1885–1911. Plate IV, No 3–4.
2. *Directory of National Biography*. Edited by Sidney Lee. Vol LV, London 1898, s 80–82.
3. *The Diary of Samuel Pepys*. Edited by Henry B. Wheatley. Vol VI, London 1923. S 196.
4. George C Brooke: *English Coins from the seventh Century to the present day*. 3rd edition. London 1950. S 237.
5. Ulla S Linder (-Welin): *Falukoppar i utländska mynt*. Nordisk Numismatisk Årsskrift, 1937. S 2.
6. *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classica*. München 1986. III:2. S 141.
7. Stig Stenström: *Arvid Karlsteen*. Hans liv och verk. Göteborg 1944.
8. Stenström: *Arvid Karlsteen*. S. 182, not 25. – Trots att Stenström upptar *Medallic Illustrations* bland sina källor har han inte observerat Breda-medaljen där utan hänvisar till Roettierts medalj över John Maitland, vilken ingen likhet har med Breda-medaljens Britanniabild.
9. Reproduktioner i Torgny Lindgrens: *Riksbankens sedelhistoria 1668–1968*. Sthlm 1968. – Jfr fö Lars O. Lagerqvist: *Vår sedeltradition*. Svensk Numismatisk Tidskrift 1987, s 310–313. Ämnet har också behandlats av Erik G Berggren: Även mynten ha sina öden. *Samlarjournalen* nr 4 (1964), s 7 ff.

10000

6. 10 000 kr sedel med Sveabild från 1958. Foto ATA.

Ivan Georgewitj Spasski 1904 – 1990

Vår tids främste expert inom den ryska numismatiken, IG Spasski, avled den 4 november 1990 i Leningrad, där han under många decennier var anställd vid Eremitage's numismatiska avdelning och där skaffade sig en enorm kännedom om det egna landets mynt och mynthistoria.

Spasski var född 8 mars 1904 i Nezin. Efter praktik vid en del museer kom han 1932 till Eremitaget, där professor A Bykov var chef. Till en början sysslade han med medaljer. Så kom kriget och ett fem-årigt avbrott för militärtjänst — Spasski blev både sårad och dekorerad. Från 1948 övertog han ansvaret för den numismatiska avdelningen, ehuru Bykov ännu en tid var chef men sysslade med orientaliska mynt.

Spasski blev internationellt känd med framför allt sin handbok i rysk numismatik, som lyckligtvis finns i engelsk översättning för oss många som har svårt med ryskan. Under sina sista år sysslade han intensivt med de ryska jefimki, dvs de importerade västerländska talermynten, som motstämplades under 1600-talet. Jag hade för några år sedan kontakt med honom i denna fråga och som resultat kunde en såregen jefimok, en Erik XIV-klipping som Kungl Myntkabinettet förvärvat, avslöjas som en förfälskning (se Myntkontakt/SNT 1985:3, s 63). Spasski fick ock-

så leva tillräckligt länge för att hinna se boken om jefimki komma ut (1988).

Spasski var vår största auktoritet inom den ryska numismatiken, som vi alla — fackmän eller amatörer — konsulterade. Nordiska samlare på detta område hade glädjen att träffa honom vid Svenska Numismatiska Föreningens resa till Leningrad 1975 (se Myntkontakt 1975:8, s 21).

Numismatiken har förlorat en lärdd och generös museiman. Vi minns honom med tacksamhet.

Lars O Lagerqvist

GYNNA SNT:s ANNONSÖRER

Köpes

- 1/6 Riksdaler: 1774, 1776, 1781, 1783 RXE, 1787, 1809, 1815, 1817, 1826, 1828.
- 1/4 Riksdaler Specie: 1833.
- 1/8 Riksdaler Specie: 1830, 1836, 1837.
- 1/16 Riksdaler Specie: 1849.
- 2 öre SM: 1744/3, 1755 (u. punkt ef. årtal.)
- 1/2 Skilling: 1822 och 1824 (m. enskillings krona)
- 1 Skilling Banco: 1853, 1854.
- 1/6 Skilling Banco: 1844/35 (Oskar I)

Sten-Olof Andersson

Smålandsvägen 20 • 611 56 Nyköping
Tel. 0155/69616 (18.00 – 23.00)

Harald Salomon

Den framstående bildhuggaren och medaljkonstnären Harald Salomon avled den 10 september 1990, över 90 år gammal. Mellan åren 1933 och 1968 var han medailleur, dvs chefsgravör, vid Den kgl Mønt i Köpenhamn.

Salomon var född i Norge av en judisk familj men flyttade tidigt till Danmark och kände sig alltid som dansk. Vid Konstakademien utbildade han sig till skulptör men fick redan 1927 anställning vid det danska myntverket, där Gunnar Jensen var hans lärare.

Salomon har — förutom att vara ansvarig för danska mynt under sin tid som medaljör — utfört ett stort antal medaljer (även gjutna) och var, framför allt, en mycket framstående porträttör. Hans arbeten har kunnat beundras på många FIDEM-utställningar och han är givetvis representerad på Kungl Myntkabinettet. Hans korta tid som flykting i Sverige under andra världskriget har skildrats av Kirsten Bendixen i Numismatiska Meddelanden XXXVII (1989).

När han fyllde 85 år hade hans medalj-oeuvre kommit upp i det imponerande antalet av 188! Utan tvekan var han 1900-talets dominerande danske konstnär på sitt område.

LLI

En vikingatida myntskatt från Jämtland

Av Inger Zachrisson

En notis av arkeologiskt-numismatiskt intresse har nyligen påträffats av Lennart Westerberg, fd major vid Jämtlands fältjägarregemente, som forskar i militärens tidiga historia på Frösön. I arkivet på Jämtlands läns museum fann han några avskrifter av 1700-talshandlingar, bland dem en som är undertecknad av Michael Planting, överste och chef för Jämtlands regemente. Den lyder i sammandrag:

... på Frösön på Öfwerste Boställets utmark ... Enär iag ähren 1711 och 1712 lät göra Tyghus ... och Krutkällare ... Wagnhus ... Magazin hus ... och ... nödige hus för Wacht ståndet ... (och) Corps de Guarde hus, brygg- och bagerij hus så och badstuga, weedgård, och en .. wattu brunn ... - så har jag sedermer deromkring låtit göra ett Deffenstionswärk af 6 Bastioner med Wall och graf samt 2 Porttar, sama Plattz kallat Cronstad --- Fant man uti grafwandet äth skillige Monumenter af ingen serdeles consideration, allenast ett slags silfr:mt 10 à 12 st. mest Sönderkrådade i Jorden, hwaraf några til höga öfwerheten inskickades - och befantz at wara arabiskt mynt Sort, som och detta ena nu utwisar. Broo d. 5. novemb. 1729.
Test: r af G.M. Planting

En annan avskrift av samma hand är undertecknad av en G.W. (de arabiska texterna är direkt tagna från avskriften):

Konvolut med påskrift "En arabisk penning af G.M. Plantingh 1729".

Numus iste Arabicus videtur esse seculi IX. ex Africa huc a mercatoribus illatus. Ab una parte in media area haec leguntur

لا إله إلا الله وحده لا شريك له

hoc est: non est Deus, nisi Deus unicus. Non socius illi. In aversa partis media area

الله محمد رسول الله

Deus, Muhammed apostulus Dei
Huic subjungitur titulus Chalifae seu

Imperatoris, cujus tempore moneta cusa est; qui tamen una cum lemmatibus ex alcorano petitis et in peripheria utriusque lateris extantibus, ob abbreviaturas et minusculas literas talis erui nequit.

G.W.

Översättningen av latinet lyder:

Detta synes vara ett arabiskt mynt präglat i Afrika på 800-talet och hitfört av handelsmän. På ena sidan läses i mitten:

.....
dvs det finns ingen gud utom Gud alla. Han har ingen jämlike. På andra sidans mitt

.....
Gud. Muhammed Guds sändebud Därunder står kalifens eller härskarens (imperatorns) namn under vilkens tid myntet är slaget; detta går liksom de verser som hämtats ur Koranen och står längst ut på myntets sidor, kan inte tolkas p g a förkortningarna och de små bokstäverna.

(För översättningen tackas Harald Nilsson, KMK.)

Det kan inte ha funnits många i det tidiga 1700-talets Sverige som kunde anlitas av "höga öfwerheten" — säkerligen Antikvitetskollegiet, Vitterhetsakademiens föregångare — för att bestämma mynt, och dessutom översätta arabiska till latin. I det opublicerade personregistret till Adolf Schücks stora historik över Antikvitetskollegiet finns det flera med initialerna G.W., men endast en av dem kan komma i fråga: Georg (Göran) Wallin (se mera nedan).

Enligt Wallin tycks myntet ifråga ha präglats i Ifriqiah (som betyder Afrika), myntortnamnet på Kairouan (i nuvarande Tunisien). Präglingen i Kairouan pågick åren 95–224 eH, dvs 713/4–838/9 e Kr. Kalifmynt präglades där dock enbart före år 800 (=183 eH, dvs 799/800 e Kr; enligt von Zambaur 1968:50).

Det strider mot antagandet att myntet skulle vara från 800-talet. Det kan finnas flera förklaringar till denna uppenbara själv motsägelser. Atingen har Wallin trott att myntet var präglat i en nordafrikansk myntort över huvud taget, inte speciellt i Ifriqiah, eller också är myntet ett aghlabidiskt

mynt (von Zambaur 1968:50). De senare är emellertid mycket sällsynta i svenska fynd, varför det är mindre troligt. Wallin kan vidare ha använt ordet kalif för en arabisk härskare överhuvudtaget.

Den första stapeln i den arabiska texten (dvs den sista ovan) är troligen supplerad av någon avskrivare på 1700-talet eller senare. Återstoden skulle betyda "åt Gud" och är vanligt förekommande på islamiska mynt.

Wallin har uppenbarligen haft vissa svårigheter att tolka den arabiska inskriften på myntet. Möjligheten att tyda omskrifter var kanske inte helt utvecklad vid denna tid. Man får inte glömma att Wallin har saknat jämförelsematerial — han kanske var pionjär för bestämning av arabiska mynt i Sverige (för ovanstående synpunkter tackas Bengt E Hovén, KMK).

Av formuleringen ovan framgår att Planting sände in flera mynt, vilka samtliga var arabiska. Det, liksom uttrycket "... ett slags silfr:mt ..." talar för att alla mynten i fyndet bör ha varit arabiska, eftersom eventuella europeiska mynt (om det hade varit fråga om ett fynd från slutet av 900-talet) lättare borde ha kunnat identifieras (Kenneth Jonsson, Numismatiska forskningsgruppen, muntl. medd.).

Det bör röra sig om ett slutet fynd, ett skattfynd. Det är rimligt att tänka sig att alla mynten låg tillsammans, och att det var ungefär år 1713, vid grävningen för bastionerna, som de påträffades. Det bör ha krävts en hel del tur för att finna dem, särskilt som de flesta var "sönderkrådade". Så många mynt förekommer inte heller normalt i en grav från den här tiden. De två andra arabiska myntfynden från Jämtland — liksom övriga vikingatida — härrör från gravar, där de uppträder enstaka (se nedan). Inga ytterligare vikingatida myntskatter är kända från landskapet.

Skansen Cronstad, en 225 × 75 m stor anläggning, uppförd 1710–13, låg på Frösö exercisplats (Kungsgården 3:1), vid den nuvarande vägen genom F4:s område (se fig 1,2). Den jämnades år 1814 med marken (Ahnlund 1954:507ff). Vaktstugan finns ännu kvar, och tjänar nu som regementsmuseum. Den exakta fyndplatsen

inom detta relativt stora område går alltså ej att fastställa. Man frågar sig om de "Monumenter" som omtalas kan ha varit fornlämningar av något slag, kanske stenrester efter bebyggelse på platsen.

Hur förhåller sig då fyndplatsen för mynten till den vikingatida bebyggelsen på Frösön? Platsen ligger strax sydöst om Västerhus och torde kunna räknas till det område som tillhörde en gård vid namn Kråksta. Det är det enda gamla *sta*-namnet på Frösön (fig 3; Rentzhog 1987:29,33,35,52). Första gången vi möter Kråksta är i en förteckning år 1300 av de jordagods som kyrkan i Västerhus ägde (avskrift från 1481, JHD 1:11; brevet översatt hos Bull 1927:97f — ett liknande originalbelägg finns från 1478). Det skrivs här *j krakestadum*. År 1566 betecknas det som ödesgods. 1687 dras det in under Jämtlands regemente som sk camperingsplats (Stefan Brink tackas för uppgifter, liksom Anders Öberg, Ortnamnsarkivet, Uppsala).

I närheten ligger några gravhögar (Raå nr 24). En av dem är undersökt; det var en rik kvinnograv, daterad till omkring 750–850. Möjligen har dessa hört till Kråksta (Rentzhog 1987; SHM 31648:2). Det här behandlade myntfyndet kan sägas ge ett tillägg till diskussionen om Kråkstas betydelse under järnåldern.

Det är med andra ord troligt att det är ett "äkta" *sta*-namn, därmed från järnåldern. Skrivningarna kan tänkas återgå på *Kraka*- eller *Kraku*-, säkerligen ett mansnamn. Ett personnamn *Krake* är känt, både som tillnamn och dopnamn. Den kanske mest kände bäraren av detta namn var den danske kungen Rolf Krake, omtalad i åtskilliga norröna sagor.

Det är en lockande tanke att Krake var namnet på den som först bebodde gården, och att han kan ha haft ett samband med mynten. De sammanfaller i tid, kring år 800 — *sta*-namnen i Jämtland är troligen inte mycket äldre än så (Stefan Brink skriftl. och muntl. medd.; jfr Lind 1920-21:218 mfl).

Mynten har alltså framkommit på Frösön, Storsjöbygdens vikingatida centrum, i ett tydligt nordiskt/germanskt sammanhang. De nordiska bygderna utgjorde vid den här tiden mycket begränsade områden längs södra Norrlandskusten, till och med Ångermanland i norr, och i centrala

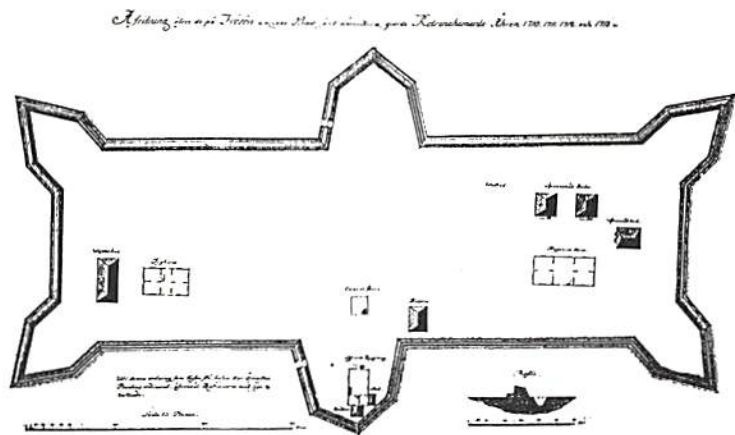

Fig 1. Skansen Cronstad. "Afriming..." från ca 1770.

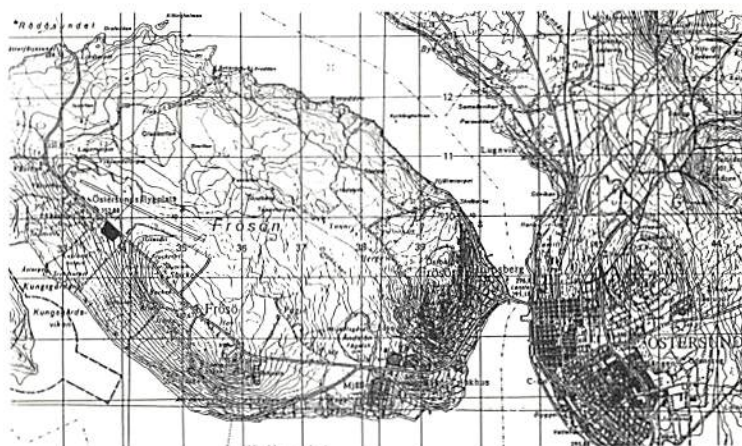

Fig 2. Frösön med skansen Cronstad, fyndplatsen för de arabiska mynten, inlagd.

Fig 3. Den äldsta kända kartan över Frösön. Ritad av J C Steenklyft 1646. "Kräckstadh" är utmärkt. Lantmäteriet, Östersund.

Jämtland. De typiska gravfälten och ortnamnen berättar att här fanns nordisk kultur och gårdar, där man talade nordiskt språk. Man hade goda kontakter med östra mellansverige — mynten har troligen därifrån nått Frösön.

Den allra största delen av norra Sverige, åtminstone från och med Härjedalen och norröver, utgjordes istället av väldiga skogsmarker, glest bebodda av samiska grupper, med en annan kultur, och ett annat språk. I och med att bygderna först etablerades, och sedan utvidgades, krympte så småningom det samiska området. En del av samerna assimilerades och kom att ingå i bygderna (Zachrisson 1988).

Få vikingatida mynt är i övrigt kända från Jämtland.

En bit av ett arabiskt silvermynt låg i en 900-talsgrav (mansgrav 4) på gravfältet vid Rösta i Ås sn, på fastlandet strax öster om Frösön. Det är en dirhem präglad för samantidfursten Nuh Ibn Nasr av kalifen al Muttaqi år 943/944 i Tashkent (SHM-KMK 12426; se Magnusson 1973:190).

Fyra avklippta bitar av olika silvermynt låg i en 1000-talsgrav (mansgrav 3) på samma gravfält: tre anglosaxiska och ett svenskt. Nr 1: Æthelred II 978–1016, Small Crux ca 991–997 (Hd typ Ca), Exeter, Goda, 538/539; nr 2: Æthelred II, typ ?, London; nr 3: Knut 1016–1035, Quatrefoil ca 1017–1023 (Hd typ E); nr 4: Olof Skötkonung, Sigtuna, präglad ca 994–997, Lagerqvist nr 7, Malmer 1989 10.51.00. (jfr Magnusson 1973:192; Kjellmark 1905). Ytterligare ett anglosaxiskt mynt, från perioden 991–997 (Æthelred II 978–1016, Crux ca 991–997 (Hd typ C; SHM-KMK 27361:2) påträffades i en grav vid Västerhus på Frösön (Hedqvist 1964:20, 26).

Ett tyskt mynt, sannolikt präglad för Otto II (965–983) i Köln, låg i grav 2 vid Höggårde, Lockne sn (JLM 9036:5).

Ett annat arabiskt silvermynt är funnet vid Ljungå i Hällesjö sn, enligt uppgift på Kvissleholmen i Norrån. Det är en abbasid, slagen för kalifen El-Medhi i Bagdad år 777/8 (Tornberg II.19; SHM-KMK 7500).

Alla mynten utom ett härrör alltså från säkra gravar. Vilken etnisk tillhörighet kan då dessa ha haft? Det från Västerhus kommer från nordisk bygd. Höggårde i Lockne sn bör också ha tillhört bygden (jfr Selinge 1982, Ja-

kobsson 1983). Rösta i Ås sn ligger visserligen vid Storsjöns strand, men visar så många egna drag såväl i gravskick som gravgåvor, att det kan ifrågasättas om vi här har att göra med en rent nordisk kultur. Man bör åtminstone pröva hypotesen att gravarna här representerar en blandkultur nordiskt-samiskt, kanske pga ingifte.

Myntet från Hällesjö sn sägs vara funnet på en holme. Socknen ligger i sydöstra Jämtland, långt från den vikingatida bygden, i vad som säkerligen vid denna tid var samiskt område. Det är inte omöjligt att det rör sig om ett gravfynd. Gravlågen på holmar och uddar var utmärkande för den samiska förkristna kulturen. Endast tre vikingatida fynd är i övrigt kända från socknen: två pilspetsar, varav åtminstone kanske den ena från en grav (Jakobsson 1983:44) samt fynd från en sk insjögrav på en udde. Sådana gravar vilka tolkas som tillhöriga "fångstfolket," dvs samerna (Sundström 1989).

Låt oss så återgå till Göran Wallin. Vem var han, och vilken roll spelade han i dåtidens Sverige? Det följande är hämtat ur Tor Andraes biografi över honom.

Wallin föddes 1686 i Gävle och kom som 17-åring till Uppsala för att studera. Han inackorderades hos professorn i orientaliska språk, senare också i teologi, Johannes Palmroth, som blev hans främste lärare och vän, så småningom också hans svärfar. 1707 blev Wallin filosofie magister. 1710 blev han teologie lektor vid gymnasiet i Härnösand, där han skulle komma att stanna i tio år.

Men Wallin längtade bort från den andligen trånga och fattiga tillvaron i Härnösand. År 1720 lyckades han komma iväg på en studieresa till Paris, som kom att vara i flera år, och också sträcka sig till några tyska städer. I Paris klagade han över att det var så svårt att få tag på arabiska typer för tryckning av böcker. Studiet av de orientaliska språken stod då avsevärt högre vid det protestantiska Uppsala universitet än tex i det katolska Paris.

Sin stora internationella berömmelse erhöll Wallin vid denna tid för sin översättning från arabiska till latin av en då i Västerlandet ännu inte utgiven skrift av apokryferna, som han själv upptäckt. Hans översättning kom att vara gångbar i 150 år.

Efter sin hemkomst 1724 blev Wallin hovpredikant i Stockholm. 1727

tillträdde han tjänsten som universitetsbibliotekarie i Uppsala. Universitetsbiblioteket var vid denna tid inrymt i Gustavianum, den dåvarande universitetsbyggnaden. Biblioteket förfogade över den översta våningen jämte tre rum i den nedre — alltför trånga och dåliga lokaler för de ca 20.000 böckerna. Vid regn läckte spåntaket och vatten rann in över böckerna. Plåttak ansåg sig universitetet inte ha råd med, ej heller den tillbyggnad som Wallin också föreslog.

Under sina Uppsalaår gjorde Wallin Antikvitetskollegiet stora tjänster, bl a med bestämningar av myntsamlingar. Han åtnjöt stort anseende för sin mångsidiga lärdom, som fick ytterligare näring under tio års tjänstgöring som superintendent på Gotland. Han skrev även en bok om numismatik (se Numismatiska Meddelanden 1987:119). 1760 slutade han sina dagar som biskop i Göteborg.

Det är alltså en verklig språkexpert som uttolkat inskriften på ett av de arabiska mynten från Frösön. Och antalet kända vikingatida mynt från Jämtland har tack vare två intresserade militärer nu mer än fördubblats!

Mynten från Kungsgården, Frösön kan rent teoretiskt finnas kvar. Vi vet inte om myntet ovan inlämnades till Antikvitetskollegiet. Om myntet finns kvar på MKK, går det inte att identifiera.

Kan det då ha funnits kvar i släkten Plantings ägo? När översten gjorde sina notiser, befann han sig på ett Bro. Vilket Bro kan det i så fall gälla? Bevarade handlingar visar att Mikael Planting (av den adliga släkten Planting-Bergloo) var född i Stockholm på 1650-talet och slutade sina dagar den 26.12.1729 på Bro i Tolfta sn, vid Tierp i Uppland. År 1717 hade han fått sitt avsked från det militära (för dessa uppgifter tackas varmt Lars-Olof Skoglund, Svenskt Biografiskt Lexikon).

Fotnot. I Skoklostersamlingen finns mer än 100 vikingatida mynt, som antas vara funna i Venngarn, St Olofs sn, Uppland, år 1789. Bland dessa ingår tre arabiska mynt, samantid präglade i al-Shāsh (Tasjkent) år 900, 901/902 respektive 907/908. Möjligheten finns att just dessa mynt kan komma från Jämtlandsfyndet, med det förbehållet att ett av Jämtlandsmynten sägs vara präglad i Afrika. (SML 7:Jäl3.)

Referenser

- Ahnlund, Nils. 1954. *Jämtlands och Härjedalens historia* 3. Stockholm.
- Andræ, Tor. 1936. *Georg Wallin. Resor, forskningar och öden*. Stockholm.
- Bull, Edv. 1927. *Jemtland og Norge*. Oslo.
- Hedqvist, Eric. 1964. Järnåldersgravar på Frösön. Undersökta 1963. Jämten.
- Jakobsson, Mikael. 1983. *Expansion i skogsbygd. En studie i kolonisationsförlopp och sociala strukturer under yngre vikingatid i Jämtland*. Uppsats i påbyggnadskurs i arkeologi, Stockholms universitet.
- JHD=Jämtlands och Härjedalens Diplomatarium 1. Östersund 1943.
- Kjellmark, Knut. 1905. Ett grafvård från den yngre järnåldern i Ås i Jämtland. *Ymer*. Lind, E.H. 1920–21. *Norsk-isländska personbinamen från medeltiden*. Uppsala.

- Magnusson, Gert. 1973. Fem fornminnesplatser. Jämten.
- Numismatiska Meddelanden 36. Stockholm 1987.
- Rentzhog, Sven. 1987. *Frösön under järnåldern. En bebyggelsehistorisk studie med utgångspunkt från det äldsta kartmaterialet*. C-uppsats 20p i arkeologi. Uppsala universitet.
- Selinge, Klas-Göran. 1982. Comments on Economic Change and the Prehistoric Fur Trade in Northern Sweden: The Relevance of a Canadian Model. *Norwegian Archaeological Review* 15:1–2.
- Sundström, Jan. 1989. Järnåldersgravar i fängstlandet. *Arkeologi i fjäll, skog och bygd*. 1. *Stenålder – tidig järnålder*. (Fornvårdaren 23.) Jämtlands läns museum. Östersund.

- SML=Wisén, Eva. Manus 1991. *Sveriges Mynthistoria. Landskapsinventeringen 7. Myntfynd från Härjedalen, Jämtland och Medelpad*.
- Zachrisson, Inger. 1988. Arkeologi och etnicitet. Samisk kultur i mellersta Sverige ca 1–1500 eKr. *Samer och germaner i det förhistoriska Norrland*. (Bebyggelsehistorisk tidskrift 14, 1987.)
- Zambaur, Edouard von. 1968. *Die Münzprägungen des Islams* 1. Wiesbaden.
- Förkortningar**
- JLM — Jämtlands läns Museum, Östersund.
- KMK — Kungliga Myntkabinetten, Stockholm.
- SHM — Statens Historiska Museum, Stockholm.

En bouppteckning från 1674

Såsom ett intressant bidrag till kunskapen om äldre tiders ekonomiska förhållanden, även i enskilt avseende, kan nedanstående bouppteckning fungera som ett gott exempel. Bouppteckningen hölls efter magister Laurentius Mathiae Mijlander, som först var komminister vid Storkyrkan i Stockholm och den 16 februari 1633 blev kyrkoherde i Maria Magdalena församling samt avled den 10 oktober 1674.

Bouppteckningen lyder enligt följande:

Inventarium efter en åhrig Prästman anno 1674 den 6 Nov. fordom Kyrkoherden uti S:t Mariae Magdalene församling här i Stockholm, den vällärde Herr Laurentii Milandri egendom och qvarlätenskap till arfs. Det första ett stenhus i Falkgränden med en korsverksbod gör...

Daler 9000:—

Reda penningar uti Ducater. I Specie till antalet 1670	19.635:—
Riksdaler in Specie. Till antalet 16.292	77.387:—
Silfvermynt: till antalet 4.548½	13.645:—
Kopparmynt i 6 dalers och 4 dalers plåtar till antalet 27 halfva tunnor med gamla slantar och halfören om 310 daler i hvar halfunna. 4 half-tunnor med N:o 1,2,3,4 å 400 daler i hvarje	9.970:—
Silfver 1.994¼	4.058:20
Omräkningen i kolumnen har skett i daler kopparmynt.	
Sammanslaget blev det en anseelig summa pengar som de efterlevande fick ärra.	IW

Red.:s kommentar:

Ovanstående siffror är intressanta och värda att säga ytterligare något om. I Svealand räknade man som bekant helst i d k m (daler kopparmynt) efter

1 d s m (daler silvermynt) = 3 d k m. Dukat och riksdaler (specie) var internationella myntsorter med särskild, något växlande kurs mot den svenska dalern (1 daler = 4 mark = 32 öre). Bertel Tingström har haft vänligheten göra följande beräkningar. *Dukaten* var normalt vid denna tid = 300 öre k m, dvs 9 38/100 d k m. Här har dödsboet fått den goda höjningen 25 %, dvs 375 öre k m eller däromkring = 11 76/100 d k m. Riksdalern var normalt vid denna tid = 4 7/8 d k m, men man har fått 5 1/4 d k m (dvs 21 mark k m), vilket fö stämmer med kurskurvorna hos J Volontis (Kopparmyntningen i Sverige 1624–1714, Helsingfors 1936). *Plåtarna* är direkt värderade i d k m, dvs "6 daler" är en gångbar 2 d s m enligt gällande myntordning, medan "4 daler" är en gammal 1 daler s m enligt 1649 års myntordning, som vägde nästan exakt 33 % mer än de 1674 gängse och har getts värdet 4 i st f 3 d k m.

STÖD BARNCANCERFONDEN

POSTGIRO 902090-0

Kotiljongsmärken och jetonger använda vid danser och fester

Av Ian Wiséhn

Cotillondans — stor rond, sedan chaine på hörnen, först till höger och så till vänster, så gör prima paret dos a dos med varandra och dansar om en gång; sekunda paret detsamma. Så göres vals av alla runtom och sist rond eller kors på hörnen en gång, omdansning med moitié. Slut.

Fredrik Åkerhjelm's Samling af åtskillige äldre och nyare tourer till contra- och långdanser med musique 1785.

I alla sammanhang med dans möter man vid 1700-talets slut och kanske ännu mera under 1800-talet benämningen *kotiljong* (av franska *cotillon*). Den ursprungliga betydelsen av ordet var underkjol. *Ma commère, quand je danse, mon cotillon va-t-il-bien?* (Min käre vän, klär mig underkjolen, när jag dansar?) — detta är refrängen till en sång, som sjöngs i samband med dansen *kotiljong*.

Kotiljongens stora betydelse vid fester och baler bestod i att den drog alla med sig i en enda gemensam dans. Under hela 1800-talet förblev *kotiljongen* ett glansnummer på balen. Balen slutade vanligtvis med *kotiljongdans*en, varvid *kotiljongsmärken* utdelades. Den herre och dam som fått likadana märken — *papier-maché* eller tygblommor, stjärnor, figurer av tusende slag — skulle dansa tillsammans. *Kotiljongsmärken* kom att fungera som igenkänningstecken och samhörighetssymbol.

Vid 1800-talets slut blev det alltmer vanligt med prägade *jetonger* till baler och sällskapsdekorationer. Dessa var ofta försedda med band på samma sätt som militära utmärkelsetecken. Dessa senare tidars *kotiljongsmärken* delades oftast ut till samtliga deltagare i samband med militära baler, men även vid akademiska fester.

De i denna artikel återgivna *jetonger* kommer samtliga (med ett par undantag) från en 1800-talssamling som legat orörd sedan tidigt 1900-tal. Många av dessa *jetonger* har säkert erhållits vid alla de fester som förekom inom familjens vänskrets. Ännu vid mitten av 1900-talet fanns i landets

herrgårdar och borgerliga hem otaliga askar och nipperskrin med små *kotiljongsmärken* och *jetonger* som oförglömliga minnen.

1. Kungl Krigsskolan vid Karlberg. — Ensidig *jetong* i tenn, 22 mm, ögla med ring, blågult band. *Jetongen* bär texten: KKS 19/3 1876.

Denna *jetong* är ägnad en bal vid Krigsskolan.

2. Kungl Krigsskolan vid Karlberg. — Ensidig *jetong* i tenn, 28 mm, ögla med ring. Inom en inre cirkel de hopflätade bokstäverna KS. Överst i en halvcirkel: DEN 18 MARS 1877.

Jetong ägnad en bal vid Krigsskolan.

3. Kungl Krigsskolan vid Karlberg. — Ensidig *jetong* i tenn, 25 mm, ring. I mittpartiet två korslagda blankvapen, ett svärd och en sabel samt därövan en kunglig krona. Omskriften lyder: CARLBERG DEN 16 MARS 1878.

Jetongen ägnad en bal vid Krigsskolan.

4. Krigshögskolan vid Marieberg. — Ensidig *jetong* i mässing, 19 mm, borrarat hål med ring. *Jetongen* visar en sköld med två korslagda svärd på ena sidan samt på den andra bokstäverna Sdx, därunder 3. FEB. Integralen Sdx representerar differential- och integralräkningen.

Denna *jetong* är ägnad en bal på Phoenix 3 februari 1874 som anordnades av elever vid Krigshögskolan.

5. Kungl Sjökrigsskolan vid Karlberg. — Utskuret ankare, utförd i vitmetall, blågult band.

Jetongen ägnad en bal vid Sjökrigsskolan.

6. Volontärskolan vid Karlsborg. — Ensidig *jetong* i mässing, 23 mm, borrarat hål med ring. I mittpartiet en krönt vapensköld visande de inflätade initialerna VSK framför fanor och gevär.

Denna *jetong* lär vara tillverkad till en bal på Karlsborg.

7. Militärskolorna i Gävle. — *Jetong* i mässing, 26 mm, borrarat hål med ring. Åtsidan visar initialerna MSG och på framsidan de svenska tre kronorna. Fästad vid ringen finns en handskrivnen biljett som berättar att *jetongen* tillverkats till "en liten tillställning d. 29/1 1901." *Jetongen* finns i endast tio exemplar.

8. Ridskola för arméns officerare vid Strömsholm. — Ensidig *jetong* i mässing, 22 mm, borrarat hål med ring, blågult band. *Jetongen* visar de krönte initialerna RS.

Strömsholm slott ligger i Västmanland och har anor bakåt till 1500-talets mitt. På Strömsholm anlades 1621 en "stallstat", vilken var upprinnelsen till stuteri inom Sverige. Här skapades 1868 en ridskola för arméns officerare och 1874 en körskola för utbildning av kuskar. Ridskolan fick benämningen Svenska arméns ridskola och stod under överinseende av inspektören för kavalleriet.

Det är osäkert om *jetongen* använts som någon form av intern belöning eller om även denna utdelades som tecken på baler.

9. Ridskola för arméns officerare vid Strömsholm. — *Jetong* i silver, 20 mm, saknar upphängningsanordning. Åtsidan visar en ridmössa, ridspö och två ridpiskor samt texten RIDSKOLAN VID STRÖMSHOLM. Framsidan visar betsel och stigbyglar.

Anledningen till att denna *jetong* tillverkats är osäker.

10. Militärsällskapet i Stockholm. — Ensidig *jetong* i mässing, 18 mm, borrarat hål med ring, band i blågult. *Jetongen* visar sällskapets emblem samt texten: MILITÄR SÄLLSKAPETS DANS. — SOIREE.

Sällskapet stiftades 1852 som en träffpunkt för officerare i huvudsta-

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Utmärkt en *Överlångsmärket*
 från en liten *långsmärket* d. 29/1
 10 augusti 1901.
 OTTO BERGSTRÖM
 Kapten vid Kong. Uplands regemente
 Befälhavare för Militärskolorna i Gefle
 M. S. G.

7.

8.

den. Redan tidigt införskaffades ett bibliotek och en medaljsamling. Man gav danssoiréer och maskerader i sin lokal i Brunkebergs hotell (i dag finns Militärsällskapet på Kommendörsgatan i Stockholm).

Denna jetong var avsedd som kotiljongstecken.

11. Norrlands Gille i Stockholm. — Ensidig jetong, 20 mm, borrat hål med ring. Jetongen visar de inflätade initialerna NG samt därovan en strålande stjärna.

Detta gille firade sina högtidsdagar med baler. Över 200 personer deltog på högtidsdagen den 25 januari 1873. Det är dock okänt till vilket baltillfälle som denna jetong tillverkats.

12. Norrlands Gille i Stockholm. — Ensidig jetong i vitmetall, 19 mm, borrat hål med ring, ljusblått band. Jetongen visar Västerbottens landskapsvapen samt texten: NORR-
LANDS GILLE.

Även denna jetong har använts vid någon av gillet anordnade baler.

13. Wermländska sällskapet i Stockholm. — Ensidig jetong i mässing, 18 mm, borrat hål med ring, svart band med gul knut. Jetongen visar landskapet Värmlands heraldiska örn omgivet av texten: WERMLÄNSKA SÄLLSKAPET. Wermländska sällskapet i Stockholm hade vid stiftandet till "ändamål att sammanhålla de band af vänskap och gemensamma minnen, som förena personer från samma fosterbygd." Sällskapet samlades ofta till baler och supéer.

Denna jetong tillverkades till en bal år 1889.

14. Wermländska sällskapet i Stockholm. — Ensidig jetong i mässing, 20 mm, borrat hål. Jetongen visar en krönt vapensköld med den värmländska örnen samt däromkring texten: WERMLÄNSKA SÄLLSKAPET.

Även denna jetong var avsedd att bäras vid bal.

15. Westmanlands Dala Gille i Stockholm. — Ensidig jetong i silverpatinerad mässing, 21 mm, borrat hål med ring, blågult band. Jetongen visar Västmanlands och Dalarnas i förening krönte vapensköldar.

Troligen användes denna jetong vid någon anordnad bal under 1880-talet.

16. Vestgöta Gille i Stockholm. — Ensidig jetong i silverpatinerad mässing, 20 mm, borrat hål med ring. Jetongen visar Västergötlands krönte

vapen samt därunder: VESTGÖTA GILLE.

Vestgöta Gille i Stockholm lär ha funnits redan 1868. Sällskapet stadgar reviderades 1871 på en "herredag." Aftonsamkväm med dans förekom ofta, och den 8 mars 1873 firade gillet sin högtidsdag med bal och supé på Hôtel Phoenix. Möjligen tillkom jetongen vid detta tillfälle.

17. Östgöta Gille i Stockholm. — Ensidig jetong i silver, 18 mm, borrat hål med ring, blågult band. Jetongen visar Östergötlands grip samt omskriften: ÖSTGÖTA GILLES DANS-
SOIRÉE.

Östgöta Gille i Stockholm stiftades redan den 28 november 1803. Sjuttio år senare firade sällskapet sin högtidsdag med en bal på Hôtel Phoenix. Möjligen tillkom jetongen till detta tillfälle. Östgöta Gille var länge en pionjärförening; endast Södermanlands Gille, som tillkom 1795, är äldre. Från början var Östgöta Gille inriktat på att uppföstra ungdomar och inspirera dem till ett korrekt uppträdande, som kunde vinna gillande hos, som det hette, "de bättre klasserna," samt hjälpa medlemmarna till utkomst. Senare låg inriktningen mer åt nöjen och musik.

18. Östgöta Nation i Uppsala. — Ensidig jetong i silverpatinerad mässing, 18 mm, borrat hål med ring, blågult band. Jetongen visar Östergötlands grip samt omskriften: ÖSTGÖTA NATIONS BAL.

Denna jetong tillverkades till en bal som hölls 1889.

19. S:ta Ragnhilds Gille i Södertälje. — Ensidig jetong i mässing, 29 mm, borrat hål. Jetongen bär följande text: MCXXIX. / S. R. G. / 1859.

Gillet uppförde bl. a. konserter i stadens kyrka för välgörande ändamål. Gillets sångkör var mycket uppskattad. Det är okänt hur jetongen användes.

20. Farmaceutiska föreningen i Stockholm. — Ensidig jetong i mässing, 19 mm. Jetongen visar i centrum en ormstav eller askulapstav samt omskriften: FARMACEUT BALEN 1880.

Farmaceutiska föreningen höll baler vid sina högtidsdagar. I samband

med en sådan år 1880 tillkom denna jetong.

21. Farmaceutiska föreningen i Stockholm. — Ensidig jetong i tenn, 22 mm, ögla med ring, blågult-/rödvitt band. Jetongen visar i centrum apotekarnas symbol — ormskålen — samt omskriften: FARMACEUT-BALEN 1891.

22. Farmaceutiska föreningen i Stockholm. — Ensidig jetong i mässing, 20 mm, borrat hål med ring, rödvitt band. Jetongen visar i mitten en ormskål och en ormstav samt omskriften: FARMACEUT-BALEN 18 ½ 98.

23. Stockholms Allmänna Telefon AB. — Jetong i form av telefonlur i bakelit och vit metall, blågult band. Jetongen bär årtalen 1883–1908. Detta bolag bildades 1883. År 1908 uppdelades bolagets rörelse, varvid ett dotterbolag, Stockholmstelefon, övertog anläggningarna i Stockholm.

Denna ovanliga jetong tillverkades till festligheterna i samband med 25-årsjubileet.

24. Föreningen Dana i Stockholm. — Ensidig jetong i silver, 23 mm, ögla med ring. Jetongen visar det krönte danska riksvapnet mot två korslagda flaggor samt omskriften: FÖRENINGEN DANA/ STOCKHOLM 1882. Dana var en dansk förening i Stockholm.

Denna jetong tillverkades troligen till någon av föreningens fester.

25. Artistklubben i Stockholm. — Ensidig jetong i mässing, 22 mm, borrat hål med ring, rött band. I jetongens mitt finns initialerna AK mot lagerblad samt omskriften: MINNE AF MASKERADEN D. 17 MARS 1894.

26. Kronprinsparets välgörenhetssoaré i Kungl. Musikaliska Akademien. — Ensidig jetong i silver utförd av J. Engström, präglad hos C. C. Sporrong, Stockholm, 19 mm, ögla. I jetongens mitt de sammankopplade krönte initialerna G och V med strålar samt texten: MINNE AF 8–10 FEBR. 1887.

Kronprinsparet Gustaf och Victoria (samt i närvaro av prinsarna Carl och Oscar) anordnade en välgörenhetssoaré i Kungl. Musikakademiens konsertsal i februari 1887. Behållningen gick till ett hem för sjuksköterskor som vid den här tiden kallades "Drottningens sjukhem," nuvarande Sophiahemmet.

*För pengar sjunger
den stumme och dansar
den halte.*

9.

10.

11.

12.

14.

13.

16.

15.

18.

17.

19.

20.

21.

22.

23.

25.

24.

26.

28.

27.

29.

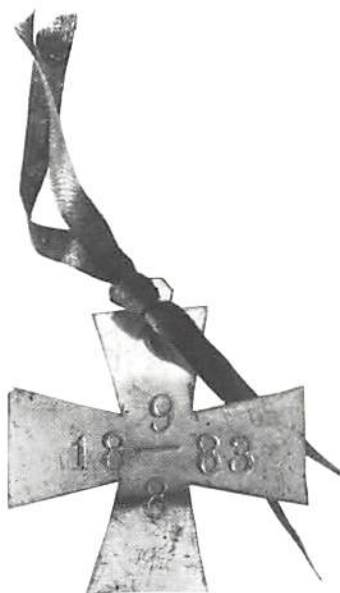
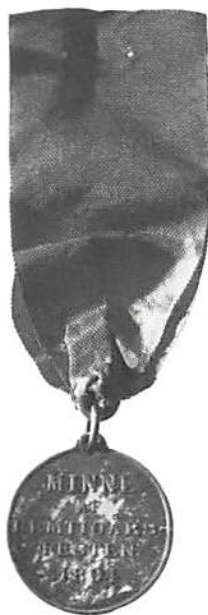
30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

Denna jetong finns medtagen i Hyc-kert 1892, s 203, nr 10 och i ett arbete av Joachim Seitz, *Die Medaillen des Hauses Baden*. Band 2., Freiburg i Br. 1987, s 264. Texterna som rör medaljer med svensk anknytning har dock författats av Lars O Lagerqvist.

27. Svenska föreningen i Campinas, Brasilien. — Ensidig sköldformad jetong i mässing, s bredd 23 mm och s höjd 24 mm, ögla. Jetongen bär texten: S.F. / CAMPINAS.

I Campinas, strax norr om São Paulo, fanns det under andra hälften av 1800-talet en svensk koloni (här fanns det både en svensk skollärare och en svensk fotograf). Varför denna jetong tillverkats är tills vidare okänt.

28. Bal i landshövdingeresidenset i Göteborg. — Ensidig jetong i silver, 25 mm, borrarat hål med ring. Jetongen visar residenset i Göteborg samt där-
ovan: 18 $\frac{1}{2}$ 99.

Jetongen utdelades i samband med en bal.

29. Akademiklubben. — Ensidig jetong i mässing, 22 mm, borrarat hål med ring. Jetongen visar klubbens ini-

tialer AK samt omskriften: MINNE AF 20: ÅRS-FESTEN 1877-1897.

30. Svenska Bokförläggare Föreningen. — Sköldformad ensidig jetong i målad aluminium, s bredd 26 mm och s höjd 29 mm, ögla med ring samt band i blågult. Skölden är silverfärgad, ginbalken är grön samt text och vapensköld är röda. Text i övre vänstra hörnet: SBF; text på ginbalken: 1843 $\frac{1}{2}$ 1893. I nedre högra hörnet en vapensköld. På sköldens spets texten: C. Tr. St. (troligen Central Tryckeriet i Stockholm som var det näst största tryckeriet, efter Norstedts, grundat 1873).

Den 4 december 1843 stiftades "Svenska förlagsföreningen" i Stockholm, från 1853 kallad "Svenska Bokförläggare Föreningen." Jetongen utdelades till deltagarna vid föreningens fest 4 december 1893.

31. Svenska teknologföreningen. — Ensidig jetong i patinerad brons, 17 mm, ej genombruten ring. I jetongens mitt ett runt fält med punkter och kors i symmetriskt mönster. Omskrift: TEKNOLOGBALEN.

Denna jetong har troligen utförts till någon av Svenska teknologföreningens (stiftad 2 mars 1861) balar. Föreningen hade till föregångare Teknologernas förening, bildad 1855, från 1858 benämnd Polytekniska föreningen och 1860 upplöst, samt den hösten 1860 under några månader existerande föreningen T.I. (Teknologiska Institutet).

32. Samfundet SHT. — Jetong i silver, 22 mm, ögla med ring samt blått band. Åtsidan visar en strålände sol med texten SHT. Frånsidan visar texten: MINNE/ AF/ FEMTIOÅRS-/ FESTEN/ 1894.

SHT stiftades i Uppsala 1844 och fick senare utgreningar i Stockholm, Kalmar, Göteborg och Linköping. Detta sällskap, som vanligen kallas "Tratten," var ursprungligen en samlingspunkt för sångens och musikens vänner vid Uppsala universitet. Denna jetong tillkom till samfundets 50-årsfest och graverades av Adolf Lindsey, som själv var medlem i Tratten.

33. Bal i Strömstad. — Ensidig, enkelt utskuren jetong i vitmetall i form

av ett S:t Georgskors, 40 × 38 mm, borrat hål med band i grönt och rött. Korset bär de inslagna siffrorna: 18 83.

Den enda uppgift som finns om denna jetong är den påmålade texten på framsidan: Bal i Strömstad.

34. Festlighet i Norrköping. — Ensidig jetong i mässing, 25 mm, borrat hål med ring. Jetongen visar i mitten staden Norrköpings vapen, krönt med en murkrona. Omskriften lyder: GUD BEVARE KONUNGEN/ NORRKÖPING D. 1 DEC. 1890.

Denna jetong har möjligen använts vid en bal.

35. Öfverås. — Ensidig jetong i silverpatinerad mässing, 19 mm, borrat hål med avlång ring. Jetongen visar inom en blomsterkrans texten: ÖFVERÅS.

Denna jetong har publicerats av BE Hyckert i artikeln "Minnespenningar med okänt ursprung," nr 8, *Numismatiska Meddelanden* XV, Stockholm 1900, s 36. Hyckert kommer inte med någon teori kring jetongens ur-

sprung, men möjligen rör det sig om en dansjetong som tillverkats till en fest i den mycket praktfulla villan Öfverås i Örgryte (till villan hörde även stora anläggningar) i Göteborgs och Bohuslän.

36. S.G.U.F.-d. — Ensidig jetong i mässing, 26 mm, borrat hål. Jetongen visar i mitten ett hästhuvud i vänster profil samt text, överst S.G.U.F.-d samt nederst 18 92.

Ursprung och användning okända.

37. Okänt tecken. — Jetong i genombrutet tenn, s höjd ca 40 mm och s bredd ca 22 mm, ögla med ring, blågult band. Jetong i form av Oskar II:s monogram.

Denna jetong kan ha tillverkats till någon kunglig festlighet.

38. Sällskapet T.K. — Jetong i vitmetall, 24 mm, ögla. Jetongen visar på åtsidan en kägla (?) med texten: T.K. Överst texten: TRÄFF MED BAKIS. Framsidan visar korslagda käglor (?) och tre klot (?). Därunder: 18 83.

Ursprung och användning okända.

39. Danstecken. — Ensidig jetong i mässing, 13 mm, borrat hål med ring. Innanför en stjärnring finns texten: VI TRÄFFAS ÅTER.

Den mer allmänt hållna texten gjorde att jetongen kunde försälgas till olika festarrangörer. En tämligen vanligt förekommande jetong.

40. Okänt tecken. — Ensidig jetong i mässing, 20 mm, borrat hål. Eskilstuna stadsvapen inom en dekorativ ram.

Ursprung och användning okända.

41. Okänt tecken. — Jetong i silver, 21 mm, fastlodd ring. Åtsidan visar Oskar II:s monogram samt valspråket BRÖDRAFOLKENS VÄL (Jfr Oskar II:s 50-öring). Framsidan visar inom en ring Sveriges tre kronor samt nedert 1883.

Ursprung och användning okända.

Samtliga bilder: Gunnel Jansson, ATA.

Läsarna uppmanas höra av sig om de kan identifiera de okända tecknen.

Örlogsvapen

Färgplanschen *Vapensköldar. Torpedbåtar och robotbåtar (1951–1985)* är i formatet 50 × 34 cm och glanslackad, omfattar 30 vapensköldar och var ursprungligen försättsplansch till boken *Attack till sjöss* (Göteborg 1985; kr 230:–). Den utgives av C B Marinlitteratur (örlogskapten Bo Nyman), Mandolingatan 31:8, 421 45 Västra Frölunda, och kostar (inkl. moms) 45 kr på postgirokonto 83 67 11-2; finnes numera även såsom skrivunderlägg i

plast, format 56 × 40 cm, till en kostnad av 95 kr. Fraktkostnaden tillkommer (för plansch e dyl 30:–, för bokpaket 50:–).

Detta är den första färgsammansättningen av de för allmänheten ganska okända heraldiska vapnen inom den svenska försvarsmakten. Denna heraldik började regleras på 1960-talet i de olika försvarsgrenarnas tjänstemeddelanden (numera i "TFG"). Stjärnnamn på torpedbåtar

ha förekommit sedan 1898. Heraldiskt utformade sköldar tillkommo 1951 med T 101 Perseus (– T 112 Astrea och T 121 Spica – T 126 Virgo). Övergång till stadsnamn skedde 1973 med T 131 Norrköping (– T 142 Ystad). I senare fall användes den "namngivande" stadens vapensköld, men med den kungliga kronan såsom brisyr (i stället för – när använd – murkronan).

L. P-n

T 138 Piteå

T 139 Luleå

T 140 Halmstad

T 141 Strömstad

Pollett för lump

I nummer 3, 1990 av Svensk Numismatisk Tidskrift skrev Ian Wiséhn om pollettsedlar, som använts vid försäljning av lump till pappersbruk. Samtidigt efterlyste han om någon kände till några andra pappersbruk som använt sig av denna typ av polletter.

Strömshäfs Pappersbruk, beläget i Elfsborgs län, använde under 1820-talet pollettsedlar (kvitto) på lump, som levererats till bruket.

Genom en Kunglig förordning från den 31 januari 1738 uppmanades folk att leverera lump till bruket. Kungörelsen lyder:

I följte af Kongl. Maj:ts Förordning af den 31 Jan. 1738 åligger samtelige Innewånare uti Knätte Sockn, ware sig Ståndspersoner, Hemmansbrukare, Torpare, Ryttare, Soldater, Båtsman och Backestugusittiare med flere, som hushåll hafwa, at för innevarande år 1820 til Strömshöfs Pappersbruk, belägit i Elfsborgs Län och Åhs härad, på nedanskrifne dag och ställe til bemälte Bruks antagne Ombud Johannes Svenson på Skog lefwerera deras årliga Lumpsamling emot åtnjutande få wäl af betalning enligt Högberämlte Kong. Förordning, som tryckt qwitto, hwilket wid nästa Krono-Upbörds-Stämman uppwisas bör. Utom den lagliga skyldighet, at en hwar, som hushåll hafwer jämwäl Tienstehion bör beflita sig om at tilhanda hålla Pappersbruket med nödiga Lumpor, är wäl ingen, som icke lätteligen inser huru ej mindre enskilt än allmän nytta derigenom befordras, sedan nu mera den högste til den ringaste i samhället är uti ousmgängeligt behof af Papper; Hwadän alla ingen undantagen böra wara angelagne, at sielfwe ell igenom sit Husfolk icke allenast taga wara uppå och låta samla alla dithörande ämnen af Ylle men i synnerhet Linne af gröfre och finare slag, och at samma Lumpor wäl rengorde och torre samt frie från klin och andre oduglige saker, blifwa til Pappersbrukets behof aflemnade. Målwetandes, at den härutinnan försummerlige gör sig förfallen til Laga böter af Fyra Daler Silfwermynt eller En Riksdaler Sexton Skillinger. Lumpsamlingen i denna Sochn bliver d. 22 dennes.

När Sedelhafwaren låtit sitta namn och hemwist å andra sidan teckna, gäller detta som bewis, at han för år 1820 sålt Lumpor til Strömshöfs Pappers-Bruf.

Pollettsedel från Strömshäfs Pappersbruk.

Pollettsedeln är tryckt på vanligt grovt 1800-talspapper. Texten på Strömshäfs sedel lyder: "När Sedelhafwaren låtit sitt namn och hemwist å andra sidan teckna, gäller detta som bewis, at han för år 1820 sålt Lumpor til Strömshäfs Pappers-Bruf". På den

här avbildade sedeln är årtalet 1825 ifyllt och på baksidan står "Enkan Lisa". Formatet på sedeln är 75 x 45 mm.

Ett flertal pollettsedlar i Sverige är utställda som kvitto på någon vara.

Magnus Widell

Kungörelse.
S. följte af Kongl. Maj:ts Förordning af den 31 Jan. 1738 så wäl som på *Strömshöfs Pappersbruk* *1820* sålt Lumpor til Strömshöfs Pappersbruk, belägit i Elfsborgs Län och Åhs Härad, på nedanskrifne dag och ställe til bemälte Bruks antagne Ombud *Johannes Svenson* på Skog lefwerera deras årliga Lumpsamling emot åtnjutande så wäl af betalning enligt Högberämlte Kongl. Förordning, som tryckt qwitto, hwilket wid nästa Krono-Upbörds-Stämman uppwisas bör. Utom den lagliga skyldighet, at en hwar, som hushåll hafwer jämwäl Tienstehion bör beflita sig om at tilhanda hålla Pappersbruket med nödiga Lumpor, är wäl ingen, som icke lätteligen inser huru ej mindre enskilt än allmän nytta derigenom befordras, sedan nu mera den högste til den ringaste i samhället är uti ousmgängeligt behof af Papper; Hwadän alla ingen undantagen böra wara angelagne, at sielfwe eller igenom sit Husfolk icke

Kungörelsen 1738.

Minnesmedalj till Julius Sundblom

Av Gunnar Hallenblad

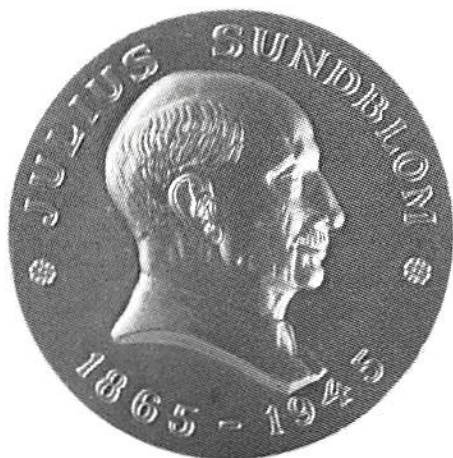
Tidigare artiklar
införda i nr 7/1989,
nr 6/1990
och nr 3/1991.

Under de kaotiska förhållandena på Åland på vårvintern 1918 gjorde flera svenska officerare förnämliga insatser för att förhindra ett blodbad. När förhållandena sedan lugnat sig, instiftades Finlands förnämsta orden FINLANDS VITA ROS ORDEN av Gustaf Mannerheim, och av de svenska officerarna dekorerades bl a kommandörkaptenen (sedermera amiralen) Harald Åkermark med kommandörstecknet och viceamiralen (sedermera amiralen) C A Ehrenswärd med storkorset av denna orden.

Trots Ålandsservitutet hade rysarna under första världskriget gjort tunga befästningar på alla strategiska ställen över hela Åland och bl a installerat långskjutande kanoner med ända upp till 20,5 cm:s kaliber. Efter kapitulationen fick svensk militär uppdraget att totalt demolera samtliga ryska befästningar, och sommaren 1919 utfördes detta gigantiska förstörelsearbete av förband ur Kungl Svea Ingenjörskår och Kungl Vaxholms kustartilleriregemente under detachementschefen Hugo Wikner. Den första salvan sköts den 12 april 1919 klockan 13.40. Demoleringsarbetet tog sedan hela sommaren i anspråk och kunde avslutas först den 24 september. För uppdraget gick det bl a åt 4.100 kg sprängämnen, 3.800 tändhattar, 1.540 m krutstubin, 200 m knallstubin och 670 kg borrstål.

Under tiden pågick ålänningarnas kamp för återförening med Sverige. Två ledande ålänningar, Julius Sundblom och Carl Björkman, häktades för högförräderi, och så uppjagad som stämningen var, löpte båda stor risk att ställas inför en finsk exekutionspluton. Svenska regeringen reagerade mycket kraftigt och båda benådades (dock utan att själva ha gjort nådeansökan).

Ett av Julius Sundbloms livsverk var att grunda tidningen ÅLAND år 1891, och i samband med 100-årsjubileet år 1991 har det slagits en minnesmedalj för att hedra hans minne. Medaljkonstnär är ålänningen Bo Johnsson, och arbetet har utförts av

Medaljen, som har en diameter av 60 mm, visar på åtsidan Julius Sundblom i högervänd relief och med randskrift JULIUS SUNDBLOM 1865 - 1945. Frånsidan har Ålands landskapsvapen samt texten TIDNINGEN ÅLAND 1891 - 1991. Vikt (i brons) 88,8 gram.

Sporrongs i Norrtälje. Den slås i 10 ex i guld, 100 ex i silver och 500 ex i medaljbrons. Ett exemplar i silver har tilldelats Kungl Myntkabinettet i Stockholm.

Litteratur för hela artikelserien:

- Anna Bondestam: *Åland vintern 1918*, 1972
- Matts Dreijer: *Den historiska bakgrunden till Ålands självstyrelse*, 1972
- Under redaktion av Matts Dreijer: *Mariehamns stads historia 1911 - 1961*, sid 436 - 443, 1962
- Johannes Eriksson - Wilhelm Virgin: *Ålandsfrågan 1917 - 1921*, 1961
- Tidningen "Åland"

AUKTIONER

Rekordauktionen del 3 i Kristianstad

Oväntat snabbt kom tredje auktionsförsäljningen ur Karl-Erik Schmitz' storsamling av svenska mynt och sedlar till stånd i Kristianstad den 16 och 17 november 1990. Som arrangör stod denna gång Kristianstadsortens Numismatiska Förening, landets största utanför Stockholm, med nästan 600 medlemmar. Eldsjälens tillika auktionen Ingvar Nilsson tillsammans med ambitiösa klubbmedlemmar åstadkom en gemytlig auktion med den samlande auktionspubliken i högsätet. Gensvaret gick inte att ta miste på och resulterade i en total försäljning på 1 068 000 kr. Ganska mycket material återstår dock – från Gustav Vasa till nutid – och har blivit sålt som del 4 den 15 mars 1991. Deltagandet (vilket förutsätter medlemsskap, 50 kr i årsavgift) har varit livligt.

Goda förutsättningar

Bakgrunden till denna myntsamlings tillkomst och försäljning har redan skildrats ingående (se referat från del I, publicerat i SNT 1990). Förutsättningarna denna gång var dock något annorlunda, speciellt till köparnas förmån. Till skillnad från tidigare utgavs ingen påkostad inbunden katalog med bilder utan endast en enkel stencilerad förteckning med smärre, beskrivande tillägg. Intressenterna blev därför tvungna att lita på de – medvetet (för att undvika retur från ej närvarande postbudgivare) – återhållsamma kvalitetsangivelserna, en förklaring till att så få postbud "vann" något mynt på denna auktion. Alternativet var att som över – totalt för båda dagarna – hundra samlare och handlare resa till Kristianstad, personligen besiktiga mynten och delta under auktionen. Oavsett hur man bjöd på auktionen slapp köparna den annars i branschen sedvanliga inopprovisionen på 10–15 procent. Denna numera ovanliga köparförmån var möjlig, eftersom arrangörsföreningen drivs utan vinstintressen.

Till förutsättningarna måste också beaktas de priser som sattes varje utrop. I auktionsvillkoren upplyste om att priserna inte skulle betraktas som värderingspriser eller minimipriser utan en föreslagen nivå, där en meningsfull budgivning kunde förmodas börja. Anbud underliggande hälften av dessa priser skulle ej beaktas. Och nog var priserna lågt satta alltid... så pass att ett personligt deltagande var ett "måste". Med inställningen att "allt skulle säljas" fanns ypperliga chanser till prisfynd.

Myneldorado

Denna auktion var utan tvekan ett eldorado för variantsamlarna, särskilt om Gustav II Adolfs kopparmynt. Kristinas silver- och kopparmynt eller Karl XI:s silvermynt ut-

gjorde intresseområdet. Bland de förtecknade objekten rymdes många rariteter, dock inte i bästa kvalitet, vilket man sällan kan begära av svåra numismatiska klenoder. Det bör i sammanhanget också upprepas att Karl-Erik Schmitz' ambition var att samla så komplett som möjligt, varvid första överkomliga exemplaret fick duga.

Eftersom mycket myntmaterial från flera stora gamla samlingar kommit ut på marknaden och skingrats det senaste året var det med spänd förväntan samlare och handlare strålade samman till detta evenemang på Hemgården i Kristianstad. Skulle samlarnas "spenderpengar" räcka till även för detta generellt kvalitetsmässigt sämre materialet? När den numismatiska "djungeltelegrafen" började trumma ut budskapet om den snart förestående auktionen var det nog en och annan samlare som "sparade sig" till förmån för detta tillfälle. Den köplada publiken slog dock kvickt bort farhågorna om ett eventuellt prisras. Snarare är helhetsintrycket att man sällan skådat en så entusiastisk budgivning där kampen om vissa objekt kunde pågå nästan en minut!

Alla 1 048 utropen såldes till ett snittpris av ungefär 1 000 kr. Billigast klubbades ett Ulrika Eleonora kopparöre 1719 präglat på nödmyntet Wett och Wapen, för 20 kronor, medan det dyraste myntet blev Oskar I:s dukat 1844, som en norsk samlare på anbud inhandlade för 22 000 kronor, relativt förmånligt med tanke på att endast några få exemplar finns kvar i privat ägo. I detta referat kan det vara lämpligast att följa den kronologiska förteckningen och uppmärksamma det anmärkningsvärda successivt.

Kronologisk resumé

Bland Gustav Vasa-mynten fanns 14 delar representerade, flertalet normalslita och några med spår av montering eller andra skador. Dessa stora och vackert graverade hammarpräglade motivmynt är i sin detaljrikedom tacksamma utmaningar för variantsamlare, vilka nu för mellan 3 200 och 5 800 kronor försåg sig av det gamla kulturarvet. Som exempel på riktigt rara mynt, dvs uppskattat färre än tio exemplar i privat ägo av årtalet eller varianten, kan nämnas halvmarken präglad i Västerås 1537 i hyfsad kvalitet samt tvåöret präglat i Svartsjö 1545 i bra skick, vilka betingade drygt 2 000 kr per mynt.

Erik XIV:s kortvariga men ganska omfattande myntning är med hithörande historia ett fascinerande område för såväl typ-årtals- som variantsamlare, oavsett man är nybörjare eller expert. En ovanlig valör är 3-marken som första gången präglas 1562 och jämte den från samma år unika valören 1 1/2 mark har den ett på svenska mynt unikt bildmotiv, tolkat som en vy över dåtidens "Göteborg". En hypotes har också lanserats, som säger att Erik själv kan ha varit upphovsman till den förebild som på dessa mynt gjorts till motiv. Dessa högtintressanta och ovanliga mynt såldes på denna auktion för 2 950 respektive 5 400 kronor.

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Spec. sedlar
Betalar bra för sedlar före 1930

Vasagatan 42
111 20 STOCKHOLM
Tel 08 - 11 08 07

3-marken hade dock sett bättre dagar men det viktiga motivet var ganska välbevarat. 1 1/2-marken var i representativ normalkvalitet. Den rara silverklippingen 16 öre 1562 med kors under valören, beskriven som en sannolikt unik variant, där valörbenämningen förkortas OR (dvs utan ändelsen E som i ÖRE) såldes för 3 100 kr, ett par tusen under riktpriiset. Att priset inte blev högre torde ha sin förklaring i att det saknade E:et helt enkelt inte syntes som en följd av en på detta kritiska område ojämn plants och resulterande svag prägling.

Ett av auktionens absolut raraste mynt, därtill i ypperlig kvalitet var Johan III:s välpräglade 2-öre 1575 med kungabild. Detta exemplar var dessutom extra märkligt eftersom det i fransidans valörbeteckning, under 2:an, syntes tydliga spår av en i stampen graverad 1:a. Denna tidigare obeskrivna variant och kanske enda kända privatägda exemplaret visar att man förmodligen tänkt använda fransidans motiv, en krönt sköld med vänstra halvan prydd av tre kronor och högra halvan dekorerad med ett väntervänt lejon och tre diagonala strömmar, för prägling av en ny ettörestyp, för övrigt Johans första, med hans gedigna bröstbild som åtsidesmotiv. Av någon anledning ändrade man sig dock snabbt, kanske för att bildmotivet, och därmed stampytan, blev för stort i förhållande till den avsedda valören och dess halt- och viktanpassade diameter på myntämnet. Några ettören med just detta fransidesmotiv är ej heller kända. Det blev i stället använt vid präglingen av de som ettårstyp rara tvåörena 1575. Motsvarande ettårstyp för ettöret finns en något annorlunda fransida, en krönt sköld vari inplacerats tre kronor och, i centrum, en liten sköld med vasakärven. Denna ettörestyp är ännu rarare och fanns ej med på denna auktion; den såldes redan under del I i Zürich 1989. Då fanns faktiskt också detta exemplar av tvåöret med men återropades av Ingvar Nilsson, representant för ägaren Karl-Erik Schmitz, eftersom den arrangören i sin auktionskatalog underlåtit att beskriva denna variant. Nu, i "rätt belysning", klubbades den till en yngre östgöte för 6050 kronor – ett exempel på numismatiskt mervärde och en utma-

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt sedlar medaljer
ordnar nålmärken

Öppettider
Vardagar 10.00 – 18.00
Lördagar 10.00 – 14.00
Regeringsgatan 6
111 53 Stockholm
Tel. 08-11 50 81

ning för såväl den forskande amatörsamlaren som den numismatiska akademikern...

Sigismund representerades av några smärre, svenskspråkade öresmynt och fem talrar, präglade i Polen under hans regenttid där. Dessa porträttförsedda polska präglingar är de prismässigt nästan enda överkomliga, emedan de svenska med porträtt är rara och som regel kostar åtskilliga tiotusentals kronor. Nu passade samlarna på att för ungefär en tusenlapp styck lägga ett imponerande stormynt i normalkvalitet till sina samlingar.

Bland utbudna **Karl IX**-mynt kan framhållas det extremt rara silverrettet, präglat i Göteborg med en stamp där gravören (en måndag?) av misstag antingen punsat eller graverat en "nolla" på "sexans" plats i årtalet 1610 eller glömt att med stickeln komplettera "nollan" med den övre slängen för att fullborda "sexans" utseende. Denna kuriösa variant, med årtalet "1010", präglades säkert inte i någon större omfattning. Den aktuella emissionen kan rentav ha blivit föremål för nedsättning och därmed förklara dess sällsynthet. Dryga två tusenlappar för denna "lärpeng" måste betraktas som förmånligt.

123 utrop mynt från **Gustav II Adolf**, däribland nästan 100 kopparmynt, fick lufsen att dallra av auktionsfeber! Frågan är när så många kopparmynt varit till salu på auktion senast. Tankarna går osökt tillbaka till den klassiska Cavalli-auktionen på 1920-talet, då den hittills bredaste kopparmyntsamlingen såldes och varifrån en del av Schmitz' exemplar härstammade. Ett drygt dussin hammar- och valsverkspräglade klippingar i blandade kvaliteter, klubbade för mellan 225 och 2 400 kronor, följdes av femtiotalet öresmynt präglades i Säter. Ett tjugotal mynt från Nyköping, åtta Arboga-mynt och sex Kreutzer-mynt 1632. Bland många, för den initierade samlaren, intressanta och välbetalda varianter kan nämnas Nyköpingsöret 1627 med gripens vingar uppåtvända och en låg fransdeskrona samt med det latinska ordet för koppar i omskriften förkortat till CVPR – en kombination som en småländsk entusiast erhölet efter en budstrid som började på

150 kronor och slutade när klubban föll vid 2 200. Samme köpare inhandlade även en variant från 1628, där den rikt dekorerade vapenskölden saknade de sedvanliga sidotofsarna. När slutbudet – 2 100 kronor – klubbats, informerade Ingvar Nilsson auktionspubliken, inklusive den nyblivne ägaren, att myntet inköpts till Schmitz samling för blygsamma 30 kronor på 1970-talet. Såväl säljare som köpare torde vara nöjda, kan man anta...

Drottning **Kristina**, Gustav II Adolfs dotter, hade en mycket omfattande myntning, av vilken speciellt riksdalarna var rikligt företrädna på denna auktion. Samlingen innehöll totalt 120 Kristina-riksdalrar, varav nu såldes hela 73 exemplar.

Ursprungligen var det tänkt att Ingvar Nilsson skulle sammanställa och publicera en variantförteckning på silvermynten men så blev nu inte fallet, varför auktionsförteckningen var ovanligt detaljrik i beskrivningen beträffande omskriftens stavning. En specialintresserad köpare dominerade denna del av auktionen och hemförde också ett verkligt fynd, nämligen en riksdaler 1642 med gravörsignum "M", handgraverat i fransidans stamp under kristusgestaltens fötter och svagpräglad. Det märkliga och sensationella med detta köp var att varken ägaren eller arrangören uppmärksammat att samlingen faktiskt innehöll TVÅ exemplar av denna relativt nyligen upptäckta variant. Det kända, identifierade exemplaret, såldes i del I hösten 1989 och köptes av en mynthandlare på uppdrag av Kungliga myntkabinettet i Stockholm (och som vid en granskning av befintliga exemplar i sina samlingar faktiskt funnit åtminstone ett till!). Endast ett par ur auktionspubliken hade uppmärksammat denna slumrande raritet och lät generöst den från början ovetande, blivande köparen, fullfölja inköpet av det hängspårskadade normalslitta exemplaret för "vrakpriset" 2 600 kronor. Att det för närvarande finns ett identifierat och kvalitetsmässigt något bättre exemplar till salu i mynthandeln för 90 000 kronor ger onekligen perspektiv på ansträngningarna att detaljstudera mynt och hålla i minnet efter-sökta varianter!

Efter nästan tvåhundra utrop **Kristina**-mynt avslutades den första auktionsdagen vid midnatt (!) och fortsatte under lördagen med resterande 600 utrop **Karl X Gustav** till **Gustav V**. Ett ovanligt vackert exemplar av **Karl X Gustavs** kastmynt (2 mark), slaget till kröningen 1654, uppskattades högt och klubbades för hela 7 800 kronor. Bland **Karl XI:s** rikhaltiga variantutbud av främst markmynt kan nämnas den svåra och i gott skick bevarade emarken 1671 till fyndpriset 1 075 kronor. Specialsamlarna på **Karl XI** hade bokstavligt talat samlats i Kristianstad denna dag och budgivningen blev livlig med relativt höga priser för det lågkvalitativa materialet. Intresset gick verkligen inte att ta miste på.

Karl XII:s dukater 1708 och 1714 respektive 1/4-dukat 1700 var samtliga mer eller mindre buckliga, i övrigt i höga kvaliteter men gick oväntat lågt för omkring femtusen kronor. Stockholmshandlaren, som genom ombud förvärvade dessa gyllene slantar, måste vara nöjd. Man kan faktiskt undra över varför ingen samlare tog chansen till sådana prismässigt för-månliga förvärv. Köparen av 1/6-öret 1707 på tjock plants fullbordade därmed en vacker svit av dessa speciella präglingar, som också är kända från 1708, 1715 och 1716.

"Samlingens pärla – alla kategorier" ansåg Ingvar Nilsson skulle etiketteras **Ulrika Eleonoras** öre KM 1719 överpräglad på nödmyntet Publica Fide och med dess årtal, 1716, väl synligt nedanför 1719. Just detta exemplar, som köpts på en auktion i Düsseldorf i Tyskland 1977, är en variant med speciellt utformade tre kronor i vacker stil. Det förmodas, att mästergavören J C Hedlinger kan ha utfört stampen till denna präglad. I kombination med den höga kvaliteten inspirerades många att bjuda länge och högt. Det faktum att Ingvar Nilsson drog längsta stickan i Düsseldorf, varvid en ettöressamlare avstod att bjuda emot, bidrog nu till den höga budgivningen där samlaren ville "ta igen" de förlorade åren och till slut få lägga den i sin samling. Trots denna "känslomässiga" anknytning till myntet blev en okänd konkurrent motbud till sist omotiverat högt – 3 000 (tretusen) kronor...

Bland **frihetstidens** mynt kan nämnas ett, i sig, mycket rart avslag i brons eller koppar av 10-öret 1740, med därtill den roliga varianten bakvänt D i omskriften DEO, funnet av en välkänd samlare under numismatisk safari i Ryssland och nu sålt för omotiverat låga 675 kronor. Kopparöret 1735 på något större plants (31 mm) än normalt (finns det fler av detta eller andra årt?) nådde 1 100 kronor. 1787 års vackra exemplar av de intressanta 5-kopekerna slagna i Avesta 1788 betalades med rimliga 4 700 kronor. Majoriteten av 1700-talets silvermynt var i tämligen slitet normalskick för respektive typ och betingade högst normala priser.

Mitt i City PEO Mynt & Frimärken

Med stor sortering av
Mynt • Sedlar • Medaljer
Frimärken • Vykort
Aktiebrev • Tillbehör

Drottninggatan 19, Box 16245
103 25 STOCKHOLM
Tel 08-21 12 10

När minnespräglingarna från **Gustav IV Adolfs** besök i Avesta myntverk 1794 bjöds ut steg temperaturen i salen åtskilliga grader. Vad som åtråddes var överpräglingarna på gamla kopparören, där budgivningen började på 1 400 resp 700 kronor och avslutades med 4 300 respektive 1 800. Dessa överpräglingar kännetecknas som bekant också av en särskild stamp med bredare vinkel mellan de korslagda symboliska dalpilarna än vad som är normalt för präglingarna på nyskrödade präglingsämnen och med refflad rand. Ett vackert exemplar av sistnämnda tämligen vanliga version såldes för 1 400 kronor. Ett fjärde exemplar, präglat på tunn plants, möjligen på ett opräglat plantsämne till en 6-öres pollett, slagen 1790 och 1791 och med motsvarande snedreflade randskydd, gav upphov till en budbatalj som började på 500 och slutade på 3 200 kronor. Tilläggas bör, att de båda överpräglingarna samt sistnämnda exemplar präglats med stampställning 0 grader, medan den vanliga versionen på detta exemplar har stampställning 350 grader.

Att några prickar, eller snarare avsaknaden av sådana, kan sätta fart på budgivningen fastnade säkert i minnet hos auktionspubliken när budgivningen avslutats på **Karl XIII:s** 1/2 skilling 1812. Detta mycket vanliga typmynt representerades denna auktion av den omdiskuterade varianten där punkter saknas över omskriftens Å och Ö. Detta exemplar, en gång tillhörigt samlaren Algård och i praktiken ocirkuler-

rad med lätt tonad stämpelglans, hade så breda marginaler till den perifera strieringen att man med visshet kunde konstatera att prickarna verkligen saknades – på denna stamp. När myntet ropades ut var intresset mildt sagt ljumt och ingen föreföll vara intresserad. När så någon nappade på utropet 70 kronor tog budgivningen fart och nådde till slut 1 410 kronor. Dyrt eller inte, så särskilt många odiskutabla exemplar av detta slag lär dock inte finnas...

Bland cirka trehundra utrop **Bernadotte**-mynt minns man exempelvis det prakt-exemplar av skillingen 1820 – med rutad rand (!) – som med något smutsig yta stannade vid billiga 850 kronor. Den fullständiga präglingen och den fantastiska stämpelglansen under smutsytan innebar ett av dagens kvalitetsfynd. Den mörktonade 1/4-riksdaler 1852, ett av kanske två exemplar i privat ägo, stannade vid 13 000 kronor, den slitna 1/32-riksdaler 1851, det kanske enda i privat ägo, betalades av samma köpare med 6 000 kronor. 1862 års riksdaler riksmünt i spegelglans kostade 13 500 kronor. Öskarsmynten gick överlag mycket bra och detsamma gällde **Gustav V:s**. Bland provmynten förekom ett slitet exemplar av 2-öret 1909 som betingade facila 1 300 kronor och ett järnavslag 1916 i samma valör, med obetydliga rostfläckar, för 2 800 kronor. Det tidigare så uppmärksammade bronsavslaget av 5 öre 1917, inköpt 1976 för 20 000 kronor, nådde denna gång endast 6 000 kronor. Att det i detta

LUNDS MYNTHANDEL

KÖPER och SÄLJER
BYTER och VÄRDERAR

MYNT och SEDLAR
TILLBEHÖR och LITTERATUR

GRATIS LAGERLISTA
(uppgiv samlarområde)

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel 046-14 43 69

fall handlar om en kuriös prägling tillkommer av en slump eller av otillåtet leklynnade torde stå utom tvekel.

Dagarna i Kristianstad var minnesvärda och berikande på alla sätt, det var en allmänt rådande uppfattning. Den miljon som försäljningen inbringade kan nu läggas till de övriga 20 som de båda föregående auktionerna i Zürich inbringade. "Slutklämmen" i vår talar för liknande möjligheter som här redovisats – bara man är utrustad med kunskaper, uppmärksamhet, förmåga till snabba beslut och en efter bästa förmåga hopbringad spenderkassa...

Per-Göran Carlsson
Norrköping

Ett kopparmynt med två sammanpräglade valörsidor

Av Carl-Axel Lindblom och Sonny Serrestam

På Svenska Numismatiska Föreningens auktion den 30 september 1947 utbjöds ett litet kopparmynt under **Ulrika Eleonora** nummer 341 "1 öre k.m. Från 1720 års typ. Andra sidan **Carl XII:s** 1/6 öre s.m. Kvalite 1." Myntet föranledde ingen större diskussion – det inköptes av "undertecknad" Lindblom för 15 kronor. För det beloppet fick man då en 2 mark från **Karl XI**, eller en **Gustav III:s** riksdaler. Under det gångna året har författarna till dessa rader närmare studerat det ifrågasvarande myntet.

Säljare på denna SNF-auktion var **George de Laval** (1883 – 1970), samlare, framstående och uppskattad medlem i SNF och mångårig auktionsförrättare. Det skall sägas att många av kopparmynten på denna auktion en gång tillhört den legendariske mynt-

samlaren **Gustav Cavalli**, dock inte det här behandlade myntet som de Laval förvärvat på **Bobergs** auktion nummer 16 (1929), beskrivet under **Ulrika Eleonora** nummer 168 "1 öre k.m." (1/6 öre sm unikum? Kvalite 1." Priset blev 13:25. När **Boberg** gjorde sina kataloger hade han stor hjälp av **T G Appelgren**, som 1908 vid 36 års ålder öppnat mynthandel i Stockholm. Hans kunnighet ansågs så stor att han 1925 knöts till Kungl Myntkabinettet. Efter åtta års tjänst och en del stridigheter avgick han som amanuens och tog upp sin mynthandel igen. Appelgren uttalade ofta sitt stora intresse för de svenska kopparmynten.

Fakta kring myntet

Diametern är 21,5 mm, vikten 3,22 gram. Randen är slät och stämpel-

ställningen 0°. De för myntet använda typerna är:

1/6 öre sm 1707–08. Rätt diameter 23,5–24 mm. Rätt vikt 5,3 gram. Randen slät. Präglade i valsverk. Myntort Avesta. SM 207-08. 1 öre km 1720. Rätt diameter 24,5–25 mm. Rätt vikt 4,5 gram. Präglade på nödmynt med rutad och räfflad rand i skruvpress. Myntort Stockholm. SM 25 a, b (högra bilden).

Myntets diameter – 21,5 mm – gör att myntbilderna inte helt fått plats. Myntet är helt plant och är varken beskuret eller tillplattat i efterhand. Utseendemässigt har myntet ett normalt cirkulationsslitage. Kanske har det under någon tid cirkulerat som 1 öre km.

Frånsidan till 1/6 öre sm typ 1707-08 och frånsidan till 1 öre km 1720, som blivit sammanpräglade. Foto i skala 1:1 och 2:1. Foto: G Hildebrand, Raå.

Myntämne

Ett tänkbart ämne för myntet som också stämmer med tiden är Bergslagens pollett 3 öre km 1719. Detta ämne användes också till det holländska kopparmyntet duit, som framställdes vid myntet i Avesta under större delen av 1700-talet. Varför välja ett myntämne som har för liten diameter när det vid myntverken i regel fanns en hel del överskottsmateriel av varierande vikt och diameter? Frågorna blir fler än svaren kring en prägling av detta slag.

Präglingsteknik

Präglingen av 1/6 öre sm 1707-08 skedde som bekant i valsverk, därvid tillkom alltså inte några stamper i vanlig bemärkelse. Det är känt att några exemplar av samma typ präglades för hand med årtalet 1713 — ett än så länge unikt exemplar förvaras i de Antellska samlingarna i Helsingfors. Om vårt mynts ena sida varit stampidentisk med detta hade det hela varit mycket enkelt. Nu är det inte så och det gör det besvärligare.

Med 1 öre km 1720 är förhållandet omvänt, här har vi en stamp i vanlig bemärkelse. Faktum är då att någon form av "vanlig" stamp måste man haft till sidan 1/6 öre sm. Att man skulle präglat myntet för hand med hjälp av en "slaktad" eller helt bevarad präglingssals är inte ens teoretiskt möjligt. Även om sidan 1/6 öre sm ger ett visst intryck av att vara valsverkspräglad med en något välvd bottenyta tror vi mer på någon form av "vanlig" stamp.

För att underlätta graveringen av präglingssalsarna begagnade man verktyg av härdat stål med färdiga bilder eller textdetaljer, sk punsar; dessa slogs in på de ohärdade valsarna. Eftersom nu myntet existerar och förutsatt att punsar från 1/6 öre sm-myntningen fanns att tillgå, är det väl inte alltför långsökt att tänka sig att man med hjälp av dessa gjort någon form av stamp och då tidigast 1720. Myntets utseende tyder på prägling i en skruvpressliknande anordning. Präglingssorten bör då vara Stockholm, där prägling i skruvverk var den gängse metoden.

Syfte med präglingen

Naturligtvis inställer sig frågan om skälet till en isolerad prägling av detta slag. Här finns utrymme för flera gissningar.

- 1) Skämtsamt tillfällighetsprägling? Det är känt att myntarbetarnas uppfinningsriktighet kunde vara stor och kontrollen inte alltid så noga. Att blanda ihop två olika mynt låter ju "kul" och myntet ser onekligen roligt ut.
- 2) Maskeradpollett? Eftersom myntet saknar porträtt, är litet och oansenligt är detta knappast troligt.
- 3) Politisk prägling? Eftersom myntet består av två olika mynts fransidor saknas regent och landanknytning (jfr nödmynten).

Vad som är rätt eller fel, om präglingen skall kallas mynt, eller numismatisk kurios har kanske inte så stor

betydelse, det viktigaste är publiceeringen. Kanske finns det fler exemplar — eller synpunkter på vårt resonemang kring denna prägling.

Författarna tackar U Nordlinds mynthandel för värdefull hjälp.

Kungl Myntkabinettet

Utställningar: Ingång Narvavägen (hörnet Linnégatan) 2 tr, Stockholm

Specialutställningar:
"Ur dolda gömmor"

"Johann Carl Hedlinger 1691-1771"
28/3 - 31/5

Ring i övrigt telefon 08-783 94 00
för information.

Museet:
Tisdag - söndag 12-17
Måndag stängt

Besöksid: tisdag 13-16
ingång Narvavägen

Besöksadress
(efter överenskommelse om tid
per telefon): Storgatan 41

Postadress:
Box 5405, 114 84 Stockholm
Tel: 08-783 94 00

**UR STYRELSENS
ÅRSBERÄTTELSE FÖR ÅR 1990**
Styrelsen har från årsmötet 1990
haft följande sammansättning:

Ordf T Sundquist, v ordf M Greijer,
sekr G Wahlquist, kassaförv U Nord-
lind.

Övriga: A Frösell, B Rådström, U
Ström.

Suppleanter: K Jonsson, I Wiséhn,
K Holmberg, R Sjöberg.

Styrelsen har under året hållit 7
protokollförda sammanträden.

Utöver styrelsen har arbete pågått
i olika kommittéer.

Beträffande verksamheten under
året hänvisas till vad som publicerats i
Svensk Numismatisk Tidskrift och i
*Nordisk Numismatisk Unions Med-
lemsblad*.

**Sven Svenssons stiftelse för
numismatik:**

Föreningens ordinarie representan-
ter i stiftelsen har varit T Sundquist,
N-U Fornander och U Nordlind,
suppleanter har varit K Jonsson, A
Frösell och F Olrog. Kontrollant för
samlingarna har varit T Sundquist.

**Gunnar Ekströms stiftelse för
numismatik:**

Föreningen har representerats av U
Nordlind (ordinarie) och B Tarras-
Wahlberg (suppleant)

Medlemmar

Den 31 december 1990 uppgick för-
eningens medlemsantal till 922 juridi-
ska och enskilda medlemmar.

Föreningens ekonomi framgår av
vinst- och förlusträkningen.

Medlem som önskar en fullstän-
dig årsberättelse kan vända sig till
kansliet.

**Bli medlem
i SNF —**

GOD SERVICE UTLOVAS

ANMÄLNINGSBLANKETT

TEL 08-667 55 98

tisd - fred 10-13.

**Vinst- och förlusträkning för Svenska Numismatiska Föreningen
för räkenskapsåret 1.1. – 31.12.1990**

Inkomster

Medlemsavgifter

Årsavgifter 127.020:—

Intäkter av kapital

Räntor å postgiro, bankräkning och obligationer 71.587:07
Nettovinst vid inlösen av obligationer 15.725:—
Nedskrivning av obligationers värde — 15.725:— 71.587:07

Försäljningsresultat

Medaljer 1.050:—
Jetonger 1.123:—
Litteratur 28.435:50
Auktationer 10.668:60 41.277:10

Övriga inkomster

Diverse inkomster 1.365:—

Summa inkomster 241.249:17

Kostnader

Personalkostnader

Löner 58.635:—

Övriga kanslikostnader

Hyra, el 696:20
Försäkring 994:— 1.690:20

Kontorsomkostnader

Telefon 2.739:—
Kontorsmateriel 1.001:10
Tryck, foto 2.503:30
Allmänna omkostnader 3.595:80
Porton 4.312:15 14.151:35

Föreningsverksamhet

Avgift till Nordisk Numismatisk Union 889:05
Avgifter till Internationella Numismatiska
kommissionen m fl föreningar 870:40
Årsmöte, klubbafnär 4.675:83
Representation, gåvor 3.203:30
Bibliotek (inbindning, inköp) 4.509:40 14.147:98

Tidskrifter

SNF 152.667:80
Bidrag från S Svenssons
stiftelse — 75.000:— 77.667:80
NNUM 1.539:58

Lager

Avskrivning av lager på samlarmynt 7.878:04

Inköp till SNF:s egen medaljsamling 3.233:—

Summa utgifter 178.942:95

Överskott att tillföras kapitalet 62.306:22

Summa 241.249:17

Balansräkning för Svenska Numismatiska Föreningen

Tillgångar	31.12.1989	31.12.1990
Kontanter	418:—	120:30
Postgiro	85.022:95	43.537:59
Banktillgodohavanden	524.817:79	391.057:95
Obligationer	469.032:10	728.625:19
Aktiefond	200.000:—	200.000:—
Inventarier	1:—	1:—
Föreningens medaljsamling	1:—	1:—
Föreningens bibliotek	1:—	1:—
Lager: samlarmynt	8.183:97	—:—
samlarmedaljer	7.080:—	7.043:—
samlarjetonger	1.000:—	1.000:—
boklager	1.000:—	1.000:—
Fordringar	—:—	487:50
Summa	1.296.557:81	1.372.874:53

Skulder och eget kapital

Donationsfonder och andra fonder

C W Burmesters medaljfond	76.140:40	125.878:40
C W Burmesters förlagsfond	177.384:—	188.634:—
N L Rasmussens stipendiefond	46.230:30	46.631:30

För särskilda ändamål reserverade medel

Förlagsfond för utgivande av skrifter	73.851:25	—:—*)
Belöningsmedaljers fond	9.228:20	9.228:20
Dokumentation av Sven Svenssons samlingar	12:50	—:—

Övriga skulder

Källskatt	3.427:—	4.000:—
Diverse skulder	924:—	—:—

Balanserade medel

Förskottsbetalda medlemsavgifter	38.035:—	39.245:—
Prenumerationsavgifter för NNUM	3.055:—	4.830:—
Föreningens eget kapital	868.270:16	954.427:63

Summa	1.296.557:81	1.372.874:53
-------	--------------	--------------

Börsvärde på aktiefonden 31.12.1990	220.007:—
Börsvärde på obligationer 31.12.1990	819.772:—

*) Överfört till:

Burmesters medaljfond	50.000:—
Föreningens eget kapital	23.851:25

köpmän anställda för hans räkning. Gustav Vasa drev handel med egna skepp eller upplät skeppen till begagnande åt borgare eller lämnade dem varor att utskippa. Han skaffade sig förköpsrätt till silvret från Sala gruva liksom till skinnvarorna från Norrland och Värmland, och med sina upplag av salt kunde han också driva handel. Register fördes över varorna. Enligt bokslutet 1560 hade han i Stockholm att fordra av köpmännen över 18 000 mark men var själv skyldig dem drygt 43 000. I stort sammanföll statshushållningen till stor del med kungens enskilda. Vad gäller denna tvistade han med sina släktingar om arvegods eller skiftade med dem och förstod att för sin räkning förvärva den bästa lotten. Han tog även en icke obetydlig andel i den kyrkliga skövlingen — långt utöver vad Västerås recess bestämde i frågan. Kungen köpte, bytte eller trugade till sig välbärgna gårdar, och man sökte få hans ynnest i enskilda fall genom att åt honom upplåta, "vara honom till nöjes," som termen lydde, ett eller annat hemman. Han blev Sveriges störste godsförvärvare i alla tider och ägde till sist omkring 5 000 hemman i rikets olika delar (utom Norrland).

Men dessa arv- och egna-gods var inte en vanlig privategendom. Deras avkastning användes ofta till fyllande av rikets behov, och i sitt testamente sökte kungen förekomma deras förskingring genom bestämmelsen, att de kungliga döttrarna inte skulle ha del i dessa utan få ersättning på annat sätt. Förutom allt detta disponerade Gustav Vasa över sin silverkammare, "herr Eskils gemak," dit kyrkornas silver och avkastningen från Sala silvergruva efter hand samlades. Med skäl kunde han räknas som en av Europas rikaste furstar.

JW

Gustav Vasa — rikets främste affärsman

Gustav Eriksson (Vasa), eller Gustav I, var en av sin tids främsta ekonomer. Han verkade dock i ett underutvecklat land. Förvaltningsorganisationen var primitivt ordnad och i de minsta detaljer vände man sig till kungen. Han tvingades hålla en skarp kontroll över förvaltningen och särskilt över fogdarna. Tack vare sitt ekonomiska sinne bragte han statens affärer i ett gott skick, men han tillgodosåg också sina egna intressen. Han var rikets störste jordägare, och om man på den tiden kunde tala om något mönsterbruk, så

skulle det väl vara på de kungliga avelsgårdarna. Kungens intresse var till stor del den praktiske godsägens, och han följde hushållningen på sina gårdar i detalj, alldeles som han gjorde med kronans hushållning i stort. Han kunde försträcka nödlidande bergsmän eller häradsbor eller borgare med spannmål, oxar eller andra varor, men krävde också betalning efter högsta gällande pris. Han drev för egen räkning ett betydande bergsbruk, i Noraskog, vid Garpenberg, vid Sala och på andra platser. I hans egna och i kronans varuhus hopades varor av olika slag, och under hans senare levnadsår finner man vid dessa särskilda

MEDALJNYTT

Kolbjørn Skaare 60 år

Bestyrern för Universitetets Myntkabinett i Oslo, professor Kolbjørn Skaare, har fyllt 60 år och har hyllats med en festmiddag på Videnskabsakademien och ett numismatiskt symposium 6-7 april. Föredragen kommer senare att utges i ett band av Nordisk Numismatisk Årsskrift (1991).

Jubilaren har också hedrats med en medalj, skapad av förre chefsgravören Øivind Hansen och präglad av Den Kgl Mynt i Kongsberg. Den avbildas här i foto efter modellerna.

Åtsida: KOLBJØRN SKAARE medsols längs kanten till v; SEXAGENARIO MCMLXXXI motsols längs kanten till h. Halsbild i kostym med krage och slips, v sida, på avskärningen signaturen ØH i ligatur.

Frånsida: Lodrätt till v AMICO/THESAURORVM / NUMISMATICORVM / AMICI [= vännerna till myntskatternas vän]. Bildframställningen som uppfyller medaljytan är hämtad från Baldishol-teppet och återger symboliken för april månad.

56 mm. Slagen i 200 ex i brons.

Frånsidemotivet har konstnären valt emedan bonaden påträffats i Baldishols kyrka, som ligger i jubilarrens hemtrakter, och därför att motivet är medeltida och att denna bevarade månadsruta föreställer april, hans födelsemånad.

Medaljen kostar 225 Nkr och en mindre restupplaga återstår. Den kan förvärfvas genom insättning av beloppet på postgiro Oslo 5100235, Norsk Numismatisk Forening (ange avsändare och att det gäller medaljen!). Svenska samlare kan också girera motsvarande belopp i sv kr till postgiro 358147-7, L O Lagerqvist, Strängnäs.

Den som inte använder postgiro eller liknande utan betalar med check måste lägga till 40 kr för inlösenkostnad.

Lars O Lagerqvist

*En peng
är en peng, om den är
aldrig så liten.*

Foto efter modellerna: konstnären, medaljgravör Øivind Hansen.

MYNTNYTT

Daler på Åland

Enligt ett kort meddelande inför Åland ett eget mynt i år, kallat *daler*. Det skall cirkulera parallellt med marken och ha samma värde. En artikel kommer i höst.

Dalerräkningen avskaffades officiellt i hela dåtida svensk-finska riket från 1.1. 1777. Man räknade dock alltjämt i daler silvermynt och daler kopparmynt långt in på 1800-talet enligt kursen 1 rdr = 6 dsm = 18 dkm, så även på Åland, som sedan 1809 ingick i storfurstendömet Finland i personalunion med Ryssland.

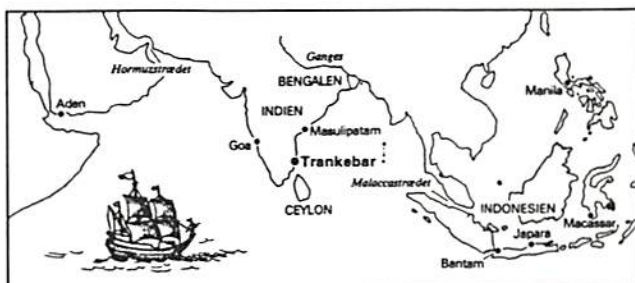
LLT

Mynten kan beställas hos:
Ålands Mynt, Dalkarbyvägen 4
SF-22100 Mariehamn, Åland

Uno Barner Jensen: Trankebarmonter 1620–1845. Vurderingspriser 1991 med sjældenhedsbetegnelser. 28 s. illustrerad. Skovsgaard 1991. ISBN 87-983682-0-6. Dkr. 42. (Inköp sker enklast genom att sätta in 45 dkr på författarens postgiro-nummer 8 26 58 01.)

Den danska kolonien Trankebar på Coromandelkusten förvärvades 1620 genom ett traktat mellan den unge Ove Gjedde och nayak Ragunatha av Tanjore. Området såldes 1845 till Brittiska Ostindiska Kompaniet.

Ur SKALK 1991:1.

De flesta kolonialmynt erbjuder ett fascinerande studium och trankebarmynten utgör inget undantag. Bara myntbeteckningarna pagode, fano och kas stimulerar fantasin.

Detta är den andra katalogen i ämnet som författaren publicerar. Den första kom 1983 och den aktuella motiveras av de många nyupptäckter som gjorts.

Det lilla häftet ger den som kommer över något trankebarmynt en god hjälp till identifiering. Dessa mynt kan vara svåra att bestämma eftersom präglingen oftast ej är fullständig. Illustrationerna är tecknade av författaren och utgör "stämpelteckningar," alltså ej "porträtt" av mynt. Detta underlättar för den som söker klarhet om ett objekt.

Man kan kanske tycka att teckningarna kunde ha kompletterats med fotografier. Nu arbetar emellertid författaren på en omfattande referenskatalog över trankebarmynten och i den kommer förhoppningsvis fotografier att ingå.

Ofta diskuteras lämpligheten av att arbeten av denna typ förses med prisuppgifter. Priserna är ju sällan aktuella någon längre tid. Här finns både sällsynthet och pris redovisat. Det kan vara bra för samlaren. I den kommande referenskatalogen kommer däremot inga priser att ingå.

Sammanfattningsvis kan sägas att det är ett nyttigt litet häfte för dem som tycker om litet udda eller originella slantar. FO

Anne Kromann & Jørgen Steen Jensen: Regnepenninge i Danmark. Nationalmuseets Arbejdsmark 1990 s 94–103. ISBN 87-17-06207-1.

Räknepenningar förekommer i nästan alla större hopade myntfynd från nyare tid men kommer tyvärr ofta i skymundan i fyndbeskrivningar, då de många gånger kan vara slitna och svåra att bestämma. Under senare år har de dock fått en välförtjänt uppmärksamhet.

Den egentliga räknepenningen började tillverkas redan på 1200-talet (i Frankrike) som räknehjälpmedel. Den slogs först i koppar, sedermera i mässing. Många är de arkeologer som har tagit det lilla mäsingsföremålet för ett guldmynt. De vackra framställningarna liksom den gula färgen förvillar. En hel del räknepenningar är försedda med ett håll, som om de använts som hängen. När den gamla metoden att räkna hade kommit ur bruk — 1700–1800-talen

— kom den att användas som spelpenning. Nästan alla räknepenningar är framställda i den sydtyyska staden Nürnberg som var centrum för europeisk kopparhandel. Här tillverkades förresten allt från kanoner till små räknepenningar. Under senmedeltiden var en fjärdedel av stadens förvärvsarbete sysselsatta med metallhantverk.

Med utgångspunkt från fynden har Kromann och Steen Jensen vid Nationalmuseets kgl. Mønt- og Medaillesamling i Köpenhamn valt att skriva om räknepenningarna från Nürnberg i förra årets utgåva av Nationalmuseets Arbejdsmark. De båda författarna berättar om räknepenningens historia, dess tillverkning och användning, om hur motiven skiftar genom århundradena inspirerade av tidens mynt och medaljer, likheten med gångbara mynt och vilka problem detta medförde. Man förklarar också det komplicerade räknesättet på räknetavlan. Författarna diskuterar renässansens intresse för antiken och

med vilka medier man kunde sprida de nya idéerna. Där har räknepenningarna faktiskt spelat en stor roll, då dessa användes av en stor del av befolkningen och bilder från den klassiska världen kunde spridas till alla samhällsklasser och åldrar.

Artikeln innehåller 24 bilder av räknepenningar från 1400-talet och fram till 1800-talet. Även bilder av räknetavlor finns med.

Artikeln utgör en mycket bra och välkommen sammanfattning av de hittills utkomna och mest använda verken i ämnet: FP Barnard, the casting-counter and the counting-board, 1916; CF Gebert, Die Nürnberger Rechenpfennigschlager, 1917; OP Eklund, The counters of Nuremberg, 1926; och senast M Mitchiner, The medieval period and Nuremberg, 1988 samt A Koenig & F Stalzer, Rechenpfennige, Nürnberg, Signierte und zuweisbare Gepräge, 1989.

MGL

AUKTIONER

UTLÄNDSKA

- Maj 14-15 Zürich, Bank Leu.
Antika mynt.
16-18 München, Giessener Münz-
handlung.
22-24 München, Hirsch.
25 Helsingfors, Holmasto.
Sept 27-28 Solingen, Müller.

MÄSSOR

UTLÄNDSKA

- Maj 12 Würzburg, Sammlergemein-
schaft Sieboldshöhe

SYMPOSIUM

Numismatiskt symposium i Tübingen

Den orientaliska institutionen vid Tübingens universitet kallar till symposium den 16-18 oktober 1991. Det är det nyinrättade forskningscentret i islamisk numismatik med den kände orientalist Lutz Ilisch i spetsen som står som värd för detta symposium, som syftar till att knyta samman den islamiska numismatiken med närstående vetenskapsområden, tex metrologi, antik numismatik, islamisk historievetenskap och europeisk medeltidshistoria. Den historiska ramen går från senantiken till 1800-talet. Det är tänkt att sådana Tübingenssymposier skall hållas vartannat år. Årets tema är "Orientalisch-okcidentalische Beziehungen in Münzumlaufl, Geldhandel und Fundvorkommen," vilket väl kan översättas som *Förbindelser mellan Orienten och Västerlandet i belysning av myntcirkulation, penninghandel och fyndförekomst*. Föredragen hålls på tyska, engelska eller franska.

Volkswagenstiftelsen stöder arrangementet bla i form av resebidrag åt behövande aktiva deltagare. Närmare information fås hos Forschungsstelle für Islamische Numismatik, z.Hd. Dr. Lutz Ilisch, Wilhelmstr. 26, D-7400 Tübingen, Tyskland.

G. R.

FÖRENINGAR

ESKILSTUNA NUMISMATISKA FÖRENING har möten på Nya Gästis kl 19.00 sista tisdagen i varje månad utom december. Auktion varje gång.

FAGERSTABYGDENS MYNTKLUBB sammanträder första helgfria måndagen i varje månad (utom i juli och augusti). Apollögården vid Almvägen, Fagersta. Tid: kl 19.00. Upplysningar: tel 0223-116 71.

FALU-BORLÄNGE MYNTKLUBB. Möteslokal Borlänge, biblioteket Borganäsvägen, Falun, Kristinegården, Kristinegatan 9-II. Dalen 4, Borlänge.

GÖTEBORGS NUMISMATISKA FÖRENING har möten med auktion andra måndagen i månaden 18.45 i Traktören, Köpmansg. 20. Lista från A. Falk, Hvitfeldtsg. 5, 411 20 Gbg. Medalj- och fotocirklarna 1:a resp. 3:e onsdagen 18.30 i klubblokalen, Schackspelets Hus, Haga kyrkog 3. Antik- och översiktsc. 3:e resp. 4:e torsdagen 18.30 i Sch. Sektionens sista tisdagen 18.30 på Engelbrektsg. 71 (Eng). 2/5 C Wallin: Carl Milles; E Dahl; Engelska arkitekturmedaljer (Sch); 13/5 L-G Johansson: Att samla talrar (Tr.); 14/5 M Widell: Svenska riksbanksmedaljer 1834-1871 (Eng); 15/5 Fotocirkel (Sch); 16/5 M Lorentzon: Arkeologiska utgrävningar i Nödinge kyrka (Sch); 1/6 kl II-15 Studiebesök i Oslo Myntkabinett, Frederiks gade 2.

HALMSTADS MYNTKLUBB har möten med auktion i Klara-salen kl 18.30 den första måndagen i varje månad utom juli-aug. Upplysningar: 035-12 96 76.

HÖÖRS MYNTKLUBB har möte med auktion i Höörs Plåts matsal den andra torsdagen i varje månad utom juni-aug. Upplysningar: Evert Olofsson 0413-221 51.

KALMAR MYNTKLUBB har möten första helgfria måndagen i varje månad (utom juni, juli och augusti) kl 19.00 i SPF lokal, S. Långgatan 39, Kalmar. Upplysningar: tel 0480-159 29, 733 30. Auktioner.

KARLSKOGA NUMISMATISKA FÖRENING har möten andra onsdagen i varje månad (utom juni, juli och aug.) kl 19.00 i S-E-Banken, Torget, Karlskoga. Auktioner vår och höst. Upplysningar 506 41 eller 365 39.

KATRINEHOLMS MYNTKLUBB har möten första helgfria onsdagen i varje månad på restaurang Storstugan, Stortorget 1, Katrineholm. Upplysningar: tel 0150-210 45 el 151 00.

MYNTKLUBBEN KLIPPINGEN har mynträff första tisdagen i jan.-april, sept.-dec. Lokal: G.A. skolans matsal, S. Järnvägsgränd, Sundsvall. Information om mynt, värdering, auktion, lotterier. Köp och sälj. Tel. 060-55 64 18, II 35 03.

LUNDS NUMISMATISKA FÖRENING. Mynträffar med aktiviteter och auktion kl. 19.15 i "Utbildningshuset", Åkergr. 1, Lund. Upplysningar: vard 046-14 43 69 kvällar 046-12 25 93.

MYNTKLUBBEN NICOPHA har möten andra måndagen i varje månad på Pensionärsgränd, V Trädgårdsgatan 57, Nyköping, kl 19. Upplysningar: tel 0155-671 54.

FÖRENINGEN NORDVÄSTMYNT håller sammanträde med auktion i Folkets Hus, Klippan, kl. 19.00, andra fredagen i varje månad. Upplysningar och auktionslista tel. 0451-132 88.

NOLA MYNTKLUBB har möten 3:e tisdagen varje månad augusti-april, utom december. Lokal: Nolaskolan sal 316, Örnsköldsvik. Uppl. tel 0660-166 48 eller 0660-402 20.

NORRKÖPINGS MYNTKLUBB har möte med auktion kl 19.00 tredje tisdagen varje månad utom i maj-augusti i Ektorps fritidsgård. Auktionsvisning börjar kl 18.00. Även icke medlemmar är välkomna. Beställ lista på tel 011-12 50 12.

NÄSSJÖ MYNTKLUBB har möte med auktion på Gustavssons Trafikskola, Rådhusgatan 33, Nässjö, Upplysningar: tel 0383-158 35 kl 07.00-09.00.

SAMLARKLUBBEN NUMIS, Skellefteå har möten första torsdagen i varje månad i NV-huset, konferensrummet. Upplysningar: tel 0910-186 80.

SANDVIKEN-GÄVLE MYNTKLUBB har möten kl 19 första onsdagen i varje månad (ej juli-augusti). Lokal: Valbo Kommunhus. Upplysningar: tel 026-18 18 36.

MYNTKLUBBEN SKILBO BANCO, Linköping, har möten andra helgfria torsdagen i varje månad (utom maj-augusti). Huvudbiblioteket, Hunnebergsgatan 8, Linköping i Lindblomsrummet 1 tr upp kl 18.30-21.00. Årligen anordnas en antik- och samlarmässa samt en resa till Frimynt i Helsingborg. Upplysningar: tel 013-12 22 62.

SKÅNES NUMISMATISKA FÖRENING håller möten sista torsdagen i varje månad utom juni-augusti på IOGT, Kungsgatan 16 A. Klubblokalen: Kungsgatan 38 A, Malmo, håller öppet varje tisdag kl 19-21 under september-maj.

SKÖVDE NUMISMATISKA FÖRENING Lokal: Club Balder på Kulturhuset Oden i Skövde kl 16.00. Upplysningar: tel 0500-808 50 (Thord Lund).

SÖDRA DALARNAS MYNTKLUBB. Möten kl. 18.30 på Folkare fotoklubb, Teleg. 19, Avesta. Upplysningar: tel 0226-562 78 eller 0225-147 83.

TRELLEBORGS MYNTKLUBB har möte andra måndagen i månaden kl 18.30 i Sparbanken Skånes samlingssal, CB Friisgatan 4 A, Trelleborg. På programmet står auktioner, föredrag, lotterier mm. Upplysningar: tel 0410-241 31.

TÄLJE MYNTKLUBB, Södertälje, har möte i Wendelas rum, biblioteket Luna, kl 19.00 andra tisdagen i varje månad utom juni, juli, augusti och december. Upplysningar: tel 0755-102 03.

NUMISMATISKA KLUBBEN I UPPSALA har möten på Uppsala Universitets myntkabinett. Tid: 19.00. Upplysningar: 018-14 97 11.

VETLANDA NUMISMATISKA FÖRENING har möte med auktion sista fredagen i varje månad utom december på Kulturhuset, Storgatan 20, Vetlanda kl 19.15. Visning från kl 18.15. Upplysningar: tel 0383-158 35 kl 07.00-09.00.

VILLSTADORTENS MYNTKLUBB, Smålandsstenar, har möten andra måndagen i varje månad utom juni, juli och augusti. Föredrag och dyl följs av auktion. Servering. Upplysningar: tel 0345-112 95. Lokal: Biblioteket, Smålandsstenar (källarlokalen).

VÄRENDIS NUMISMATISKA FÖRENING. Sammanträde med auktion kl. 18.20 på Röda Korset, Hovsgatan 11, Växjö, den 7/5. Myntets Dag 91 prel. 29/9 Smålands museum. Upplysningar: 0470-731 14.

VÄSTERBERGSLAGENS MYNTKLUBB har möten första torsdagen varje månad oktober - maj kl 19.00. Gamla Bangatan 45, Ludvika.

VÄSTERÅS MYNTKLUBB har möten på kafeterian, Vallby friluftsmuseum kl 19.00 första onsdagen i månaden. Närvarolotteri vid varje möte. Upplysningar: tel 021-757 87 (efter kl 18).

ÖREBRO NUMISMATISKA FÖRENING har möten i M-lokalen, Järntorgsgatan 3: Upplysningar: tel 019-13 52 13.

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS MEDLEMSNÅL

kan rekvideras från kansliet!

Pris: 20 kr + porto

NÄSTA NR BLA:

Läs om den konstnärliga kejsarinnan Maria Feodorovna av Ryssland, om Stockholms spinnhus ekonomiska historia mm.

UTSTÄLLNINGAR

Carl von Linné

Blomsterkonungen i Norden

Den 11 maj 1991 öppnar Kungl Myntkabinettet, i samarbete med Stiftelsen Linnés Råshult, en utställning i Älmhult. Utställningen visar främst mynt, sedlar, medaljer och böcker med anknytning till Linné.

Carl von Linné är utan tvekan en av vårt lands mest berömda vetenskapsmän genom tiderna. Det är givetvis svårt att i en tillfällig utställning på begränsat utrymme ge en helhetsbild av en så mångsidig man som Linné, men uppgiften har varit naturlig och viktig. Han var ju en person med många beröringspunkter till ekonomiska frågor. Som exempel kan nämnas att avsikten till Linnés och hans lärjungars resor var, förutom rent botaniska, att finna nyttiga växter som skulle kunna odlas i Sverige, till gagn för landets näringar. Linnés egen personliga ekonomi kommer också att beröras.

Som en del av utställningen visas sedlar med Linnés porträtt. Den svensk som mer än någon annan avbildats på våra sedlar är Linné — Smålands Enskilda Bank 1894 i valörerna 100, 50 och 10 kronor; 50-kro-

norssedeln från 1965 och 1986 års 100-kronorssedel.

Det finns knappast någon enskild svensk, som under sin livstid blivit avbildad så många gånger. Bland porträtten tänker vi gärna på medaljerna. Sammanlagt visas ett 40-tal medaljer av vilka flera är sällsynta.

Mynt och sedlar från Linnés levnad ingår även i utställningen liksom en del rara böcker. Särskilt roligt är det att visa de japanska mynt som Linné-lärjungen Thunberg smugglade ut ur Japan — med mynten gömda i skorna och strumporna!

Till utställningen följer en rikt illustrerad katalog som kan beställas från Kungl Myntkabinettet (priset ännu ej fastställt).

Linnéutställningen kommer först att visas i kulturhuset Blohmé i Älmhult för att därefter till sommaren vara uppställd i IKEA, också i Älmhult.

IW

Bernadotterna på Läckö

Sommarens stora utställning på Läckö slott öppnas den 14 juni av HM Konungen i sällskap med sin familj. Den ägnas vår regerande kungasläkt, från dynastigrundaren till Carl XVI Gustaf. Tonvikten läggs på politik och kultur. Numismatiken är inte bortglömd. Två montrar medaljer — främst ur HM Konungens samling — ingår och dessutom finns några med i andra sammanhang. Den magnifika katalogen innehåller även skildringar av olika författare (varav ett av Lars O Lagerqvist om medaljerna), inte bara förteckning över utställda föremål.

Utställningen står över sommaren. Lämpligt turistmål!

AUKTIONSVERKET
STOCKHOLM

Till vår specialauktion

MYNT i september,

söker vi inlämningar
t.o.m. fredagen den 7 juni.

Välkommen att kontakta

OLLE HOLDEN eller ROLF LEK.

Box 16256, S-103 25 Stockholm, Sweden
Tel. 08-14 24 40

Vi köper

OLYMPISKA MINNESFÖREMÅL

såsom
Medaljer, diplom,
funktionärs- och deltagarmärken,
program mm.

Vi mottager

kontinuerligt bättre enstaka objekt
till kommande auktioner.

MYNTHUSET AUKTIONER

Riddargatan 7 A, 1 tr.
Box 7049, 103 86 Stockholm
Tel. 08-663 55 95

Gustav II Adolf
(1611-1632)

VISSTE DU ATT . . .

. . . Gustav II Adolf lät prägla
de första svenska kopparmynten
sk. klippingar (1/4 och 1/2 ören)
i Säter i Dalarna år 1624?

Beställ medlemsförteckning från:

SVERIGES
MYNTHANDLARES
FÖRENING

ÖSTRA STORGATAN 20
S-611 34 NYKÖPING